

D Passio domini
nostri iesu christi

M. B. H. C. R.

1810

1810

Passio domini

Egregij magneq; doctrine sacrorum

eloquiorum interpretis perutilis passio siue sermo popularis p li-
bitu volentium meritozie in diebus parasceues vacare predicationi
elegantem exaratus feliciter incipit.

Oblatus ē quia

ipse voluit verba pposita.

Est. liij. originaliter sūt scri-
pta. Sancta mater ecclesia

hodie recolit ⁊ pagit sacratissimam ⁊ saluberrimam diē: qua dominus redemptor ⁊ saluator noster iesus xps fili⁹ dei viui verus summe potens sapiens et bonus propter obedientiam dei patr⁹ ⁊ liberationem hūmāni generis se sponte obtulit ad passionem ⁊ mortem: propter quod dicit apostol⁹ ad Eph. v. Tradidit semetipsum oblationem ⁊ hostiam: se in cruce deo in odorem suauitatis. Fuit est illa oblatio: vt dicunt doctores: acceptissima deo ppter: qz pcessit ex maxima charitate. Et vt dicit sanct⁹ Thomas in tertia parte summe: obediētia omnibus sacrificijs antefertur sū illud. j. Reg. .xv. melior est obediētia q̄ victima ⁊ ideo conuenientissimū fuit vt sacrificium sanctissime passionis et preciosissime mortis xpi ex obedientia pcederet: ⁊ qz ex amore excessiuo ⁊ obedientia paterna: atq; p salute nostra voluntarie passus est et mortuus: ideo s; in verbis premis: Oblatus ē q̄ ipse voluit. Multis igitur causa breuitatis ⁊ tedij remotio: nis obmissis diuina gratia opulante intēdo dūicam passionē ex quattuor euangelistarum historijs recitare aliosq; doctores sūm q; mihi ppositū inferere. Et sic pū em sermonē decreui in quattuor partes diuidere sūm q; quattuor sunt euangeliste. Prima ps erit de captiuitate xpi: quōd xps domin⁹ fuit capt⁹. Secūda de ei⁹ ductione: quōd de vno iudice ad aliū fuit ductus. Tertia de ei⁹ flagellatione ⁊ coronatiōe: quōd flagellatus illusus: ⁊ ad mortē iudicatus fuit atq; cōdēnatus. Quarta de ei⁹ crucifixio ne ⁊ morte: quōd crucifixus: mortuus ac de cruce depositus est et sepultus. Nec quat-

tuor cum dei adiutorio in presenti sermone post inuicem deliberaui ob deuotionē huius sacre diei enarrare. Et pro impetranda gratia dicat quilibet vnū pater noster cum deuotione ob reuerentiam passionis dominice.

Oblatus est qz ipse vo-

luit. Scribit vbi supra. Ante q; in particulari descēda ad historiā passionis dilectissimū dñi nři iesu xpi sciendū breuiter ⁊ notandū: q; due sunt nature in xpo. Vna est diuina: sū quā nihil passus ē: nec pati potuit cum sit inuariabilis. Alia est natura humana quā in se ex tempe ppter nos assumpsit ab extrinseco sū quā maximā passionem ⁊ amarissimā mortem sustinuit quā vnq; aliq; hōim passus est aut pati potest in presenti vīa. Quod ppter hoc q; christus super omnes mortales fuit excellēter bene cōplectonatus: nam fuit castissime ⁊ purissime virginis filius: ⁊ ei⁹ sanctissimū corpus fuit formatū admirabili virtute diuina et opatione spiritus sancti de purissima Maria. i. de purissimis imaculis et mūdissimis guttulis sacratī sanguinis intemerate ⁊ precelse gloriose virginis Marie vt Damascenus in suo. liij. dicit: et sūmagister sūtarz in. liij. di. iij. Et ideo q; pro xps dñs a natura nobilior: purior: sincerior: delicatior: in omnib⁹ sensib⁹ dispositior fuit cunctis ceteris hominib⁹: tātū qd libet tormentum in sua preciosa carne cauebat valde maiorem dolorem q̄ in alio humano corpore quodalescunt. Cum ergo to: menta christo illata fuerunt non paucā aut parua sed multa et magnanimis constat q; in eo intētissimum causabant dolorem. Ideo ipse dicit per prophetam Ierem. j. Vos omnes qui transitis per viam attendite et videre si est dolor similibis sicut dolor meus. In quibus quidem

Passio domini

verbis xps hortatur oēs fideles ad diligēter inspicendū oculis cordis et deuote meditandū magnitudinem et gravitatem sue passionis: tam quo ad tristitiam interiorē q̄ quo ad dolorē exteriorē et ipsi excessum super omnes huius temporis passionēs. Sed q̄ eandem passionē sponte sustulit ex obedientia paterna et pro salute et redemptione nostrarū dicit per prophetas: Oblatus est: q̄ ipse voluit. Que fuerūt verba in principio posita.

¶ De captiuitate christi Iesu.

Quantus igitur ad primum ut premisi q̄ velim primo dicere de christi captiuitate: ideo incipiā passionem eius s̄m Johanne: cui alij enāgeliste consentiūt di. put etiā incipit Beatus Augustin⁹. ¶ In die iouis uenerūt discipuli ad Iesum dicētes: Abiuis paremus tibi comedere pascha. Tūc misit petrū et iohannem dicens eis: ecce introeunt vobis in ciuitatē occurrit hō amphorā aque baiulās: sequimini eū in domū in quā intrat et dicit ei parit familias domus: Magister dicit tēpus meum prope est apud te facio pascha cum discipulis meis. Et ipse demonstrabit vobis cenaculū grande strātū: et illic parate. Et fecerūt discipuli sicut p̄cepit illis Iesus: et parauerūt pascha. Vespere autē facto uenit Iesus cum duodecim. s. māducās seorsum in vna mensa. Et dixit illis Iesus desiderio desiderauī hoc pascha māducare vobiscū anteq̄ patiar. Amen dico vobis q̄ ex hoc māducabo illud donec impleat in regno dei. Et edentib⁹ illis dixit: Amē amē dico vobis q̄ vnus ex vobis me traditurus est. Et contristati valde ceperūt singuli dicere: Nunquid ego sum dñe. Qui respondit: Qui intingit mecum manū in parapside hic me tradet. Respondens autem iudas qui tradidit eum dixit. Nunquid ego sum rabbi. Respondit Iesus Tu dixisti. Querit autē fili⁹ hoīs vadit sicut scriptū est de eo: et aut homini illi p̄ quē tradetur. Bonū erat ei si nār⁹ non fuisset homo ille. Pertrus autē insinuauit Iohanni ut q̄reret quē ille esset. Et rēdit Iesus Iohanni recumbēti

super pectus domini Iesu: Ille est cui intinctū panes porrexero: quē tradidit iude dicens: Quid facis fac citius. Abi leo papa in sermone de passione domini. Domin⁹ (inq̄t) Iesus notā sibi p̄ditoris sui cōscientiā monstrauit non aspera nec aperta impium increpatione confundens: sed leui et tacita ammonitione conueniens ut facilius corrigeret penitudo quē nulla deformasset abiectio. Tur infelix iuda tāta benignitate nō veteris. Ecce parcat ausib⁹ tuis dñs Et nulli te nisi tibi indicat xps. Nō nomē tuū nec p̄sona detegit: s̄ veritatis et misericordie verbo cordis tui tū archana tāgatur. Nō apostolici ordinis honor nec sacramētorū tibi cōmunionē negat. Redi in integrū et deposito furare resipisse. Clemētia mutat salus pulsat: ad vitam vita te reuocat. Ecce immaculati et innocentes condiscipuli tui ad significationē facinoris expauescūt: et oēs sibi non edite impietatis auctore formidant. Contristati enim sunt nō de cōscientie reatu: sed de humane mutabilitatis in certōtinentes ne nimis verū esset qd̄ in se quisq̄ nouerat q̄ qd̄ ipsa veritas p̄uidebat. Tu autē abuteris dñi patientia in hac trepidatione sanctoꝝ: et abscondi te tua te credis audacia. Ad dis impudentiā sceleris: nec signo euidentiore terris. Cum eū se alij a cibo in quo iudiciū dñs posuerat cōtinerēt: tu manū non retrahis a parapside qui animum nō auertis a crimine. Secut⁹ itaq̄ est ut cū traditori suo dominus manifestius designando panes intinctū porrexisset: totū iudam diabolus occuparet et quem malignis cogitationibus obligaret: iam in ipso impietatis opere possideret. Corpe eū tū cū cenātib⁹ recūbebat mēte autē sacerdotum inuidiam testium falsitatem et furorem impie plebis armabat: cena facta: et pedum lotionē celebrata: sacramentoq̄ suscepto: atq̄ sermone deuotissimo pleno amore diuino quē post cenā ad discipulos fecit. ¶ Leo papa. Nullo dominus pauore ex iude traditione turbatus: sed de sola redimendorum salute sollicitus omne temporis spacium quod a persequentiū vacabat iurcursu mysticis sermonib⁹ sacrat⁹ doctrinā

Iesu christi

ne impendit. Completo perpetratoq; oratione ad patrē pro discipulis. Cum iam esset nox egressus domū cum discipulis suis duxit eos extra ciuitatem hierusalem et venit cum illis in villam que dicitur gethssemani trans torrentem cedron in monte oliueti. Est vallis que vocatur cedron propter multitudinem cedrorum que ibi nascuntur: per quam vallem fluebat torrens de duobus montibus. s. de monte sion: et de monte oliueti: vbi erat hortus in quem introiit ipse dominus et discipuli eius secundum consuetudinem. Eundem enim hortum sepius cum discipulis suis introierat ad instruendum et consolandum eos. In quo quidem horto capi voluit secundum Alchimū vt ostenderet quod venerat satisfacere pro peccatis primo parentis: id est vt peccatū quod in horto paradisi commissum fuerat deleteret. Paradisus enim hortus deliciarum interpretatur.

¶ Sequitur in Iobāne. Sciebat autem iudas p̄ditor qui tradebat eum: locum illū: eo quod frequenter. i. sepe Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Maxime circa solēnitatē paschālē aliqua magna docturus. Unde Leo papa. Diuinum inquit intelligimus dispositum esse consiliū vt sacrilegi iudeorum principes et impij sacerdotes qui feriendi in christū occasiones sepe quesierant nō nisi solēnitatē paschali exercendi furoris sui acceperunt potestatem. Oportebat enim vt manifeste impleret effectū quod diu figurate fuerunt promissa mysterio vt ouē significatiuaz ouis vera remoueret: et vno expleret sacrificio variarum differentia victimarū. Nam oīa illa que de imolatione agni per Moysen fuerant instituta christum prophetauerūt et christi occisionē. prope nūciauerūt. At ergo vmbre cederēt corpori et celsaret imagines sub presentia veritatis: antiqua obseruantia nouo excludit sacramēto. Hostia in hostiā trāsit: sanguine sanguis auferit: et legalis festiuitas dum mutat impletur. Quā dum scribas et seniores populi ad impietatis cōcilij pontifices congregauerūt omniūq; animos sacerdotū cura ad mittendi in Iesum sceleris occupasset ipsi se doctores legis lege priuauerūt: et spontaneo defectu ritus sibi patrios sustulerūt.

Tunc dicit illis Iesus (inquit) Matthaeus et Marcus. Omnes vos scandalum patiesmini. V. i. ruinam facietis in peccatum. In me. i. receditis a me propter timorē humanum in ista nocte. Scriptum est enim. Percutiam. i. percuti permittam pastores id est christū iesum: qui percussus est a deo pro permissionē a iudeis per illusionē a gentibus per flagellationē etc. Et dispergent oues gregis: id est discipuli ex timore fugient. Postquā autē surrexero: p̄cedam vos in galileā. V. Hoc addit ad consolationem eorum: vt qui audita eius morte erant desolati: audita eiusdem Iesu futura resurrectione essent aliquāter consolati. Et subaudi. Non solum promittit eis visionē suam in futura beatitudine: et in loco multum distantī sed p̄pinq̄ua etiā regione scilicet in galileā. Respondens autē Petrus: quod ceteris feruentior ait illi. Et si oēs scandalizati fuerint in te: ego nunquā scandalizabor. q. d. Si omnes discipuli te dereliquerint et te fugerint: ego te nunquā derelinquam sed tibi semper viriliter astabo. Sequitur Luca. Ait autē dñs simoni. i. petro Simon simon ecce sathanas. s. qui saluti aduersatur expetit vobis. Aliter magis. Hoc est temptandi p̄tatem iam in vos a deo obtinuit: vt cribraret: id est purgaret sicut triticum a quo per cribroz sordes et palee separant: et ita separatus fuit p̄ditor ab alijs. quia vt Vira dicit: Iudas remāsit diabolo ad penam eternam. Alij vero apostoli transierunt ad gloriā. Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua. s. finaliter. Et tu aliquādo conuersus. s. de petro ad gratiaz confirmā fratres tuos. i. exemplo tue penitentiae conforta ne deuenia desperet: vt dicit Glo. interliniaris. Sequitur in Luca. Qui scilicet petrus dicit ei dominus tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Vira: Hoc dixit ex seruoze et cōfidentia de sua constantia et virtute. Ideo consequenter Iesus predicans sibi suam infirmitatē ait illi: Amen dico tibi quia in hac nocte anteq̄ gallus bis canteret: inquit Marcus ter me negabis. Et scribunt: Mattheus et Marcus. Ait illi petrus. Etiam si oportum erit me mori tecum non te negabo. Simi

Passio domini

liter et omnes discipuli dixerunt. s. q. vellent sibi astare et non derelinquere eum. Et ait Lucas. Cum pervenisset ad locum id est cum intrasset hortum cum discipulis suis: qui quidam horum: inquit Nicolaus de gorra: erat in monte oliuari iuxta villam gethsamam: ibi: vt scribit Mattheus. et Marcus. At illis Sedet illic donec vadam illuc. i. aliquantulum longe a vobis et orem. Et scribit Marcus q. etiam dixit Sed et vos orate: ne intretis in temptationem. i. ne temptatio vltima vos superet sicut postea factum fuit q. superati fuerunt. Et inquit Mattheus et Marcus: q. dominus assumpto Petro et duobus filiis zebedei. s. Jacobo et Johanne cepit paules inquit Marcus et tedere Mattheus contristari: mestus esse. Leo papa. Ideo mestitudine: ideo formidine non carebat vt ad euincendas huiusmodi perturbationes non solum sacramento nos susceperat: sed etiam exemplo fortitudinis roboret. Nam iniusta videretur eius ad patientiam corroboratio cui nulla esset in nostra infirmitate communitio. Quia itaq. ubi caro patiebat non verbi erat pena: sed carnis cuius iniurie atq. supplicia etiam ad impassibilem redundabant vt merito ei dicat illata quod ipse sunt corpori admissa dicente apostolo. Si enim cognouissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Isti tres discipuli erant sui secretarii: et ideo eos assumpsit cogitantem de horrenda et terrenda passione atq. turpissima ac amarissima morte per quam de propinquapro cunctis peccatoribus et peccatricibus passurus erat: cepit totus tremere et multum timere. Et dixit illud verbum: Tristis est anima mea usque ad mortem. Hec tristitia anime christi secundum doctores fuit maxima inter omnes tristitias huius vite. Quam quidem tristitiam dominus assumpsit: secundum Hieronymum. vt veritate assumpti hominis probaret. Naturale est hominem timere mortem. Christus iesus ex naturali ac tristitia assumpta: vere contristatus est: et tanto grauius quanto corpus eius virgineum aptius anime sue fuit habitaculum. Et si quidem quare dominus contristabatur. Respondendum breuiter et dicendum quod duplex fuit tristitia in christo: scilicet naturalis et rationalis secundum primam. s. naturalem: tristabatur propter

mortem quod eius sensualitas et humanitas valde horrebat mortem de primo sibi imminente. Secundum aliam vero: scilicet rationalem non tristabatur propter mortem: quod secundum voluntatem et iudicium rationis volebat mortem sustinere propter humani generis liberationem. Sed secundum Hieronymum. secundum rationem tristabatur propter infirmam membra sua: videlicet infelicissimum Iudam ac scandalum et ruinam omnium discipulorum deiectionem. i. perditionem iudeorum et euersionem misere hierusalem quibus miserum et compassionem fuit. Et possumus addere quod etiam ideo tristabatur quod presciuit quod mors sua acerbissima et despectissima in multis adhuc obstinatis et obduratis peccatoribus frustrari deberet. Ideo non dixit: Tristis est anima mea propter mortem: sed usque ad mortem. Hoc ratio est tristitia: que est in me pro perditione impiorum durabit in me donec mortuus fuero. Et inquit vltimus dominus: Sustinete: id est expectate hic: et vigilate mecum. Subaudi: sicut boni amici cum amico suo facere debet in mortis necessitate. Et secessit auulsus est ab eis: inquit Lucas: quantum iactus est lapidis. s. ad pedem montis oliueti. Et positis genibus. Albertus magnus: vt cum reuerentia orandum esse doceret percidit: inquit alius euangelista subaudi humiliter deuote et reuerenter super terram in faciem suam: scilicet benignissimam et gloriosissimam: vt humilitatem mentis ostenderet gestu corporis et orabat. s. pater meus sum celestes dicens: vt scribit Mattheus. Pater mihi si possibile est transeat a me calix iste. Leo papa. Hostre vitur voce nature et causam agit trepidationis et fragilitatis humane vt in his que toleranda sunt et patientia roboretur formido pellatur. Denique cessans hoc ipsum petere excusato quodammodo nostre infirmitatis meum in quo nobis remanere non expedit in alium affectum transit et dicit: Seruntamen non sicut ego volo sed sicut tu. Et iterum si non potest hic calix transire nisi bibam illum fiat voluntas tua hec vox capitis saltem est totius corporis. Hec vox omnes fideles instruit omnes confessores accendit omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia: quis temptationum turbines: quis posset

Iesu christi

psecutionū supare terrores nisi xps in omnibus et p omnib' dicet parit: fiat voluntas tua. Depulsa itaq' dñs trepidatōe infirmitatis et affirmata magnanimitate virtuti redijt in sniam dispositiōis eterne et se uletū diabolo p ministeria iudeorū formaz serui nihil peccati habētis obiecit: vt per eū ageret oīm causā in quo solo erat oīm natura sine culpa fm Aug. i. fac vt me nō moriente: mors moriatur: homo redimat celum aperiat. Videte christus sicut ver' homo fm desiderū carnis nolebat mori: si fieri posset de iusticia qz sensualitas horrebatur mortē. Sed fm iudiciū rationis iusticiam patris implere satagebat qui vt pateretur exigebat. Et ideo voluntatē suā voluntati patris subiecit vī. verūm non si eut ego volo. Hor. s. fm humanū affectū sicut tu vis. Et nō mea. s. sensualitat' mee: voluntas: sed tua fiat Aug. docet voluntatem humanam voluntati diuine subijci Sequitur in textu. Et cū surrexisset ab oratione. Albertus magnus. In qua genua flexerat venit gratia consolatiōis et exhortationis ad discipulos suos et inuenit eos dormientes. Et dicit petro. Simon dormis: Quasi diceretis hic imple qd promiseras. Non potuisti vna hora vigilare mecum. Quasi diceret. Qui vna hora nō potes vigilare mecum quid tūc presumis de te qz mori mecum promittis. Non tantus seruoze ostendis factio q̄tum verbo. Dicit glo. interlū. qz preceteris erat gloriatus p ceteris etiā erat increpandus. Xps autē agnoscēs eorū oīm fragilitatē: exhortatus est eos dicēs: Vigilate et orate vt nō intretis in temptationem: id est vt non supemini a temptatione de primo imminente videlicet ne per p̄sensum vel op' in peccatū mortale labemini: ne me negetis ne a me fugiatis: vt postea factū fuit. Et iō subdit causā. s. quare deberent vigilare et orare dicens: Sp̄s quidem promptus est. s. ad dicendū qz estis parati pro me mori: caro autem infirma. s. ad sustinendum imminētē temptatiōē. Hoc autē dixit xps iesus: inquit Lyrā: qz apli dixerāt ex magno sp̄ritu prius mortē subire qz ipm negare: cui tamē contrariā fecerūt impulsū carnali ti-

more. Iterū scdo abijt et orauit dicēs. Pater mihi non pōt hic calix trāsire nisi bibā illuz fiat voluntas tua. Quasi diceret. Si pōt gen' humanū aliter redimī nisi p mortē meā: non mea sed tua voluntas fiat: Sz ex posset aliquis dubitare et q̄reret: an fuerit possibile alius modus liberationis no stre qz per passiōē christi. Ad qd breuiter r̄ndendum et dicendū fm qz dicit sanctus Thomas in. iij. parte summe. q. xlvj. Aliquid pōt dici possibile vel impossibile dupliciter. Vno mō simpliciter et absolute. Alio modo ex suppositione. Simpliciter igitur et absolute loquēdo possibile fuit dō alio modo hominē liberare qz per passio nō xpi: qz non est impossibile apud deum omne verbū. i. faciū vt dicitur Lu. j. Sed ex aliqua suppositione facta fuit impossibile: qz em impossibile est dei p̄scientiā falli et ei' voluntatem sine dispositionem casari supposita p̄scientiā et preordinatiōe dei de passione xpi: nō erat simul possibile xpm nō pati et hoīem alio mō qz p ei' passiōē liberari. Et est eadē rō: inquit Thomas de omnibus his que sunt p̄scita et preordinata a deo. Hec Thomas. Sequitur. Et venit iterū ad discipulos suos: et inuenit eos. s. seculari dormientes p̄teriticia. Erant em oculi eorū grauati. s. somno pre vigiliario longitudine et tristitie magnitudine. Et ideo ignorabāt quid responderent ei. Et relictis iterū abijt et orauit tertio eundem sermonem: scz quē pri' dixerat et orauerat. Aug. et glo. Matth. xxvj. dicit. Oravit tribus vicibus dominus: vt de preteritis peccatis veniam: et a p̄sentibus malis tutelā: et a futuris periculis cautelam orem' et vt oēm orōnē ad patrem et filiū et sp̄ritū sanctū dirigam. Et cum xps oraret et anxietatē apparuit eis: inquit Lucas angelus de celo. Lyrā: visio ne corporali in specie humana gaudens: inquit Albertus magnus de reparatiōe angelice ruine. Infinitum gaudiū fuit eis: scz beatis angelis de peccatorum reparatione confortans eum: Horā et Hugo: id est ad modum confortantis se habens: scz ei assistendo per modum seruientis: vltor te verba consolatoria dicendo. Quod fa-

Passio domini

etiam fuit vt inquit **Ly.** ad confirmandus fides discipulorum: q̄ x̄ps iesus maior sit angelis ratione deitatis. Per hoc etiam inq̄t **Ly.** ostēdit q̄ in eo erat x̄ba humanitas q̄ cōfortabat p̄ra tristitiā insurgentem in parte sensitiua ex apprehensione mortis imminētis. Et nota q̄ hugo inquit sup **Lucam.** Quāuis x̄ps verus hō esset nulla tñ egebat consolatiōe angelica vel humana: sed totum factum est ppter nos. Propter nos enim tristis fuit: et ppter nostram instructionem consolatur: vt per hoc sciamus q̄ tribulatis pro christo non deest diuina consolatio. Hec ille. Vel fm̄ quosdam: vt dicit **Theophilus.** Ista angeli cōfortatio fuit x̄pi gloriificatio. Dicebat em̄ angelus gloriificans eū: Domine tua est virtus: tu potes contra mortē et infernū genus humanū liberare: et similia. Post hoc diē sanctus **Lucas.** Et factus in agonia: id ē anxietate reluctatiōe certaminis inter sensuālitatē et rationē: in der dotz not. Sensualitas em̄ timebat mortē et volebat nō mori. Ratio autē volebat mori pro salute generis humani. Et sic prolix⁹ orabat. Ex quo patet: inquit **Hor.** mentis eius mirabilis cōstantia qz in tanta necessitate et anxietate prolixius deo vacabat: ostendens per hoc vt **Lyra** dicit: q̄ in maiori necessitate magis debet homo orationi insistere. Sequitur in **Luca.** Et factus est sudor ei⁹ scz x̄pi iesu: sicut gutte sanguinis decurrēs in terram. Et hoc sic elucescat. Cum enim dominus in monte oliueti prolixius oraret: cor eius sanctissimum adeo inflāmabatur et totum corpus suum dignissimum ac innocentissimum ex orandi seruoze et amore excessiuo et ardentissimo desiderio: quod estuauit pati et mori pro nostra salute et redemptione: et ex vehemēti anxietate: quā eius humanitas habebat erga mortē: atq̄ forti reluctatione et certamine sensualitatis et humani timoris mortem maxime horrescentis: et aduersus mortē certantis: vt apertis poris sui purissimi et sanctissimi cor poris sudor feruentissimus rubicundus et sanguineus erūpēs et effluēs vsq̄ ad terrā abundanter guttatimq̄ largissime decurreret: in tāta abundantiā inquit **Bern.** q̄ om-

nē locū orationis irrigabat. Et hoc factū est ex speciale domini voluntate p̄ humani generis salute q̄ ei⁹ sensualitas p̄mittebat pati illud qd̄ est sibi p̄prium: ita q̄ diuinitas ex speciali x̄pi voluntate ei⁹ passio nem nō mitigauit: aut impeduit: alias em̄ christus nihil pati potuisset. Sudauit autē nō simplicem sudorē: sed sudorem mixtū sanguine (vt dicunt doctores diuini) quia christus tam subtilis fuit complexionis: et sudor tam vehemēs q̄ in exitu per poros tingebatur sanguine. Eundemq̄ sanguinem dicit **Albertus** super **Lucam.** angustia de ipsius venis extorserat: et multe inq̄t fuerunt gutte: subaudi: rubicūde et sanguine: que per vestes quas habuit ad terrā distillauerunt. Cōsidera hic purum cor et fidelis christiane q̄ta q̄ amara et q̄ anxiosa fuit passio: et mors tui redemptoris cuius sola imaginatio tantam naturam immutauit q̄ p̄ vehemēti angustia sudorem sanguineum sudauit. Et idem sudor rubicundus et sanguineus in illa hora membra sua tam copiose persudidit: q̄ iam nō distillabat: sed vt premissum est vsq̄ ad terram abundanter guttatimq̄ largissime decurrebat. Unde **Bonaventura** in suo planctu exclamat. Cōtremisce et scinde cor meum miserum: et sanguinis lacrymis madesce: qz ecce creator meus sanguineo sudore pro me perfunditur: nec leui quidem sed decurrente in terrā. Inspice ergo anxietatem mittissimi iesu: qua augebat cū totū corpus ex omni parte sanguineo sudore maneret. Ad hūc suauissimi sudoris balsamū: egrotis proficuum meditando festina ne tardaueris. Unde **Anselmus** quemlibet fidelem hortatur dicēs: Quid istas. Accurre et suauissimas istas guttas lambes subaudi: meditādo deuote. Et subdit: Noli tu dormire cum Petro ne merearis audire: Sic non potuisti vna hora vigilare mecum. Tunc: scz post tertiam orationem venis: scz tertio ad discipulos suos quasi compatiendo eis propter temptatiōem eis de proximo imminētē dicit illis: Dormite iam et quiescite. Quasi diceret: Jam modicum potestis quiescere: tū p̄ illo modico qd̄ poteris facite. Cōsiderate b-

Jesu christi

magna in xpo dño pietatem: qui q̄toma-
gis appropinquauit ad mortem tantoma-
gis ostendit cordis benignitatē ⁊ dulcedi-
nē. Et cum paululum quieuisſent: poſtea
enī ſciebat iudam appropinquantem dixit
eis: Sufficit. Albertus: tantū quieuiſſe: ve-
nit hora. Albertus: mee traditionis ⁊ ve-
ſtre diſperſionis. Ecce filius hoīs. Alber-
tus: in natura quā cōmunē habet cum ho-
mine tradetur in manus. Albertus hoc ē
in poteſtate peccatorum qui peccabūt in
ipſum. Surgite. ſ. a ſomno: eamus. Alber-
tus: obuiam p̄ditori: vt oēs ſciant q̄ volū-
tarie me offero paſſi onē. Ecce appropin-
q̄bit q̄ me tradet: quaſi dī. Nolo me abſcon-
dere ab eo nec eum fugere: q̄uis bene poſ-
ſem: ſed volo ſibi obuiare vt cognoscatis
me volūtarie capi ⁊ mori. Et adhuc eo lo-
quente: ſcēz ieſu cum diſcipulis ſuis. Ecce
iudas proditor venit cum magna multitu-
dine armatorum cum gladijs ⁊ ſuitibus:
lateris ⁊ facibus accenſis: q̄z iā nox erat:
vnde venerūt cum luminibus vt viderent
melius ad ligandū ⁊ capiendū ieſum. Et
quidā glosator ſuper Job. dicit ad cōpre-
henſionē xpi ⁊ gentiles ⁊ iudei conuenie-
runt. Eiſdem comprehenſoribus dederat
iudas traditor ſignū dicens: Quēcūq̄ oſcu-
larus fuero ipſe eſt. Albertus: q̄z ſciuit q̄
oſculū pacis ille q̄ venerat pacē facere nul-
li negaret: tenete enī: ⁊ ducite enī caute: vt
delicet ne vob̄ enadat. Hoc ideo faciebat
ne pro Jeſu caperēt iacobū alphei: q̄ erat
valde ſilīs xpo in facie pp̄t q̄ dicebat ſpe-
cialiter frater dñi: vt Ly. dicit: Et antea
debat eos ſcēz Judas p̄ditor: inimicus xpi
magiſtri ⁊ dñi ſui. In quo oſtenditur ſua
magna malicia: q̄ magiſtrū ſuum q̄ tot do-
cumenta amozis ⁊ vite ſibi dederat: cuius
diſcipul⁹ iudas erat: ⁊ tot ei beneficia im-
penderat: ſtatim villi pro precio vendebat
ſcēz triginta argenteis eodē precio quo io-
ſeph vēdit⁹ eſt a fratrib⁹ ſuis Gen. xxxvij.
Leo papa. Videte fratres ⁊ diligenter in-
ſpice q̄ germina ⁊ quales fructus de aua-
ricie ſtirpe naſcunt. Quā merito ap̄ls ra-
dicē eſſe maloz oīm deſignauit: q̄ nullum
peccatū ſine cupiditate cōmittit ⁊ oīm il-
licitus appetitus illius auditis eſt mor-

bis. Amozī pecunie villis ē oīs affectio: ⁊
aīa lucri cupida etiā pro exiguo perire nō
metuit. Nullūq̄ ē iuſticie in illo corde ve-
ſtigium in quo ſibi auaricia fecit habitaculū
Hoc perſidus iudas inebriat⁹ veno dñi ſi-
tit lucrū peruenit ad laqueuz ⁊ tam ſtulte
impius fuit vt triginta argenteis dñm vē-
deret ⁊ ingrm. In venditione enī Joſeph
p̄figurata fuit venditio xpi. Sequit in Jo-
hāne ieſus itaq̄ ſciēs oīa que vctura erāt
ſuper enī: volūtarie pceſſit eis obuiam: ⁊
dixit ad eos: ſcēz ad iudaz ⁊ ſuos ſibi occur-
rentes. Quē queritis. Et reſponderūt ei
Jeſum nazarenū. Dicit eis ieſus dñs nos-
ter Ego ſum. Ecce ſignū volūtarie paſſio-
nis: q̄z nō ſolū eos expectauit: nec ſolū eis
obuiauit: ſed ⁊ ſeipm eis manifeſtauit: q̄z
niſi feciſſet nec Judas q̄ cū ipſis ſtabat nec
aliquis eoz enī agnouisset. Et hoc factum
eſt virtute diuina: vt inquit Ly. Hoc etiā
maniſteſtus inuit per hoc q̄z ſubditur: vt
ergo dicit eis. Ego ſum abierunt retroz
ſum. ſ. Judas traditor ⁊ alij ceciderūt. ſ. re-
ſupini in terrā. In quo pz: ſm Chryſ. q̄
nō ſolū enī cōprehendere non potuerūt no-
lentem: ſed nec videre in medio exiſtentē
niſi ipſe concederet. Vult etiā Chryſ. q̄
ipſos percuſſit acriſi. i. pena cecitatis: qua
quis rē corā ſe poſitā apertis oculis videre
nequit. Et ideo chriſtus domin⁹ per hoc
oſtendit ſuam magnam diuinā virtutē et
omnipotentiam q̄ vnico verbo hoſtes ſu-
os pſtrauerit in terrā: ⁊ ſi mille milia fuiſ-
ſent eum capere nō potuiſſent niſi voluiſ-
ſet ⁊ eis licentiā dediſſet. Hoc etiā fecit do-
minus ideo vt q̄tum in ſe eſſe daret Jude
et alijs conuerſionis materiaz: viſo ſue po-
tentie miraculū. Poſt hoc vt dicit Amb.
pmiſit eos dñs ſurgere ⁊ ſtans immotus
in loco ſuo iterū. ſ. interrogando dixit eis:
Quē q̄ritis. Illi autē iterū reſponderūt ⁊
dixerunt Jeſum nazarenum Iterato iter⁹
rogauit eos dñs ſignanter ppter vno. Pri-
mo propter oſtenſionem ſue potentie. Se-
cundo vt q̄tum in ſe erat daret eis mate-
riam conuerſionis et ceſſionis a peccato.
Et ſic tandem poſtq̄ in malicia permanſe-
runt: ⁊ ſe recognoscere nolentibus: copis
am ſe capiendi tribuit. Reſpondit et dixit

Passio domini

Dixi vobis pri⁹ qz ego sum. Et fm Baba
nū vltimo addidit. Si ergo me qritis fini
te hos abire. Hoc impatiue dixit et pcepit
sz vt suos discipulos nō caperēt. q. d. Sic
vobis potestates me capiēdi indulgeo: vt
nō habeatis potestatem meos discipulos
molestandi. Sequit^r in Luca. Tūc iudas
appropinquant^r Iesu. For. s. corpore q̄ de
longe erat mente: vt oscularetur eum. Et
Iesus dixit illi: Matth. Amice ad qd veni
sti. q. d. Si iuda licet me tradideris: lz tur
bam hanc ad meā pditionē pgregaueris
age adhuc penitentiā: et paratus sum te re
cipere ad meā grātiā et amicitia. At ille. s.
durus et obstinatus in suo falso et infideli
corde: cōfessim accedēs ad Iesum sicut lu
pus ad agnū: et brachia sua aperiens salu
tauit eum dicens: Ave rabbi. Et oscular⁹
est eū: Chrys. in omel. Labia dñi oscula
bāt. In quo apparet (vt Lyr. dicit) mari
ma xpi mansuetudo q̄ non negauit osculū
suo pditori. Q̄ falsa amplexatio: q̄ fal
sa osculatio: et q̄ falsa salutatio hic fuit.
Amplexatus est eū quem volebat relinq̄
re. Osculatus est eum quē volebat trade
re. Salutaui eū quē volebat occidere. i.
in mortē dare. Mansuetissimus autē dñs
tante fuit humilitatis: q̄ neqz rusticitatez
sibi dixit: neqz iniuriā ei fecit: sed cum ma
gna benignitate eū recepit dicēs: Amice
ad qd venisti. For. nō q̄ dñs ignorat: sz vt
eum ad cōsiderandū finem euentus indu
ceret. Dñs autē videns psumptā eius mali
ciam et pccatū eius manifestū terruit eū im
manitate criminis. Et dixit illi (vt inq̄r Lu
cas) Iudas: osculo. i. osculi signo filiū hoīs
tradis. i. in signo charitatis facis. pditio
nem et homicidiū dando me in mortē. Et
dicit Matth. Tūc accesserunt et man⁹ in
iecerunt: sye wozffen freuelich bende: in
Iesum et tenuerunt eū: post osculū qñ xps
pmisit et capivoluit. Leo papa: Nō posset
sanguis xpi precii credentiū fieri si redem
ptor se nō sineret comprehendī admisit in
se impiorum manus et cohibita est poten
tia deitatis vt perueniret ad glām passio
nis tūc pctōres hostes xpi accesserunt sic
cut lupi ad agnū: nō vn⁹ sed vnanimiter
simul impetuose et terribiliter. Et man⁹ sa

crilegas iniecerūt in eum: oīm saluatorem
et liberatorem indebite et irreuerēt: et tenu
erūt eum capriue: iniuste et forziter: nō fm
diuinitatē sz humanitatē. ¶ Leo papa ir
ruerūt in lumē verū filij tenebrarū et vten
tes faculis et lateribus nō euaserūt infidelit
tatis sue noctē qz non intellexerunt lucis
auctorē. Occupabāt paratum teneri et tra
hunt volētē trahi. Qui si veller obniti ni
hil quidē in iniuriā eius impie man⁹ pos
sent: sed mūdī redēptio retardaret et nullū
saluaret illesus q̄ pro oīm erat salute mori
turus: quia sic fieri elegit. Dodo dicit Jo
hannis. xvij. Cohors ergo id est turba vl
multitudo militum in vna societate cōsti
tuta: et tribun⁹. i. capitane⁹ eoz vel supior
qui ipsos pceerat: illi erāt gentiles et mini
stri iudeoz iūi erāt iudei q̄ comprehendē
rūt Iesum: subaudi: quasi malefici et mor
te dignum. Qui tū nunq̄ fecerat malum:
et ligauerūt eū. Tales est digni morte pre
sentabantur iudicibus ligati: vt dicit glo.
Sed nūquid molliiter innocentissimum et
piissimū dñm impiissimoz ministri ligauē
rūt. Credendū est q̄ nō: sz durissimē tanq̄
latronis pessimi man⁹: et nimis exosi quīs
ipse in nullo obstitit: nec in aliquo oblo
quere: sed tanq̄ agnus māsuetus duci se
pmitteret. Itē qz sciebāt ministri q̄to tur
pius et q̄to durius xpm tractaret tāto pl⁹
dominis suis placerent. Itē dicitur q̄ im
posuerunt cathenā collo suo et ligauerunt
sanctissimas manus suas: vt Bern. inquit
in contemplationibus subaudi: durissime
Item forziter ligauerunt eū: ne eis eade
re et aufugere posset: qz in hoc fuerūt mo
niti a Iuda dicente eistene eum et duci
te caute: Albertus ne de manibus vestris
arte nigromantica elabatur. Eidentibus
autem discipulis q̄ christus captus erat
non fugerunt: sed venerunt ad adiunadū
eum dicentes: vt Lucas scribit. Domine
si percutim⁹ For. i. si pmittis vt pcutiam⁹
in gladio. Et anteq̄ xps responsū daret
discipulis Petrus qui erat ardentior cete
ris euaginato gladio apertauit seruo Cay
phe (q̄ vocabat^r Malchus) auriculā dexte
ram. Volebat autē eum plus lesisse si forte
non cessisset cum capite. Tūc autē iesus pes

Iesu christi

tro (vt Iohānes dicit) Calicē quem dedit
mibi pater: non bibaz illum. q. d. fm **Ly**
ram passionem quā ordinauit pater cele-
stis ad salutē humani generis debeo pa-
tienter tolerare. Mitte gladiū tuū in vagi-
nam. Et subdit dñs: vt Mattheus scribit
Omnes em̃ q̃ acceperūt gladiū. i. temere:
indebite et propria auctoritate contra pro-
ximū extraxerint: gladio peribunt. i. inci-
dent in gladiū eterne maledictionis. An-
putas qz non possum rogare patres meū
et exhibebit mibi mō plus q̃ duodecim le-
giones angeloz. Legio vna continet sex
milia: sex centos sexaginta sex. Aduertē-
dum tamē (vt inq̃t **Lyra**): q̃ xps nō dicit
hoc ppter hoc q̃ indigeret auxilio ange-
loz sed magis econuerso ip̃i indigent suo
auxilio s̃ vt ostēdat q̃ multis et pluribus
modis poterat euadere. Ideo ipse subiun-
xit dicēs. Quō ergo implebuntur scriptu-
re dicen. qz sic oportet fieri. Et subdit fm
Lucā. Sinite vsqz huc. q. d. fm **Lyr.** Nō
moueat vos q̃s est futurum: qz permitten-
di sunt vt me comprehendant et impleant
ea que de me scripta sunt. Et cum telegis-
set (inquit **Lucas**) auriculaz eius sanauit
eum. Subaudi. In p̃ntia oīm qz nobis in
exēplum noluit aliquē ppter se ledi: vt et
nos fm ap̃lm nō malū p malo sed bonū
pro malo reddamus. Ibi etiam notandū
q̃ quidā deuotus dñice passionis cōtēpla-
tor scribit et allegat **Bern.** hoc dicere: q̃ p-
strauerunt Iesum durissime super terrā sic
cur ipse pstrauerat eos et appodiauerūt su-
per pectus eius: et spuerūt in facies eius: et
durissime strinxerūt collū eius et ligauerūt
man⁹ eius ad iuuicē. Et fm ip̃s. i. **Bern.**
tantū eū anxiauerunt: q̃ ex sudore sangui-
neo qui adhuc ex nimia anxietate mortis
defluebat per totā faciem eius et os suū: et
ex sp̃itibus in deozū quibus illius fuit in ge-
nitis ac ex colli eius constructione oīno sus-
focatus fuisset nisi diuina virtus eum ad
vltiora pro nobis toleranda reseruasset
In illa hora dixit dñs: s̃z mansuete et pie
turbis: id est armatis euz cū cūstantibus.
Tāq̃ ad latrones existis cū gladijs et fu-
stibus et lignis comprehendere me euz tū
quotidie apud vos eram docens in tem-

plo et non me tenuistis. q. d. tunc nolēbāt
sed nec nunc possitis me capere nisi pmit-
tere et sponie vestris manibus me subijce-
rē. Et subdit christus dominus (vt **Lu-**
cas scribit) Sed hec est hora vestra. **Lyra**
id est vobis concessa ad me cōprehenden-
dū: quia diabolus tenebrarū princeps eol
ad hoc incitabat. Et dicunt Mattheus et
Marcus. Hoc autē totū factū est vt im-
plerentur scripture prophetarū. **Lyra**: qz
scriptū erat de eo q̃ tractaretur sicut male-
factor et latro. **Chrysostomus**. Quando
tentus est dominus permanserunt quan-
do autem locutus est hec ad turbas fuge-
runt. Unde duo euāgeliste Mattheus et
Marcus scribunt di. Tunc Hora: s̃z in
necessitate maioris: discipuli omnes relicto
eoz id est magistro suo. Hora inter manus
hostilis populi: fugierūt. **Lyra**: timore p-
territi. Bēda. Impletus est sermo domi-
ni quo dixerat q̃ oēs discipuli scandaliza-
rent in illo in ista nocte. Hoc erat sp̃cia-
lis dolor et pena christo. De illo em̃ inter
omnes dolores specialiter cōgr̃it: vt **Joh.**
xix. in persona eius dic̃t: Fratres mei elō
gauerūt a me et noti mei quasi alieni recel-
serūt a me. Nā omnes corporaliter et sp̃i-
tualiter fugerunt ab eo et ceciderunt de fi-
de preter Mariā matrem eius mestissimā
qz fides sp̃ in corde eius virgineo ardebat
nūq̃ extincta. Et in huius signū atqz me-
moriam in matutinis omnes candeles istis
tribus diebus extinguuntur: dēpta vna.
Sic habemus qualiter xps dñs p nob tē-
tus et cap⁹ est. Et sic p̃z p̃mū p̃ncipale.

Quantū ad secun-

dum iam audemus qualiter dominus du-
ctus fuit de vno iudice ad alium. Erant
enim duo magni viri in populo qui rege-
bant populū alternatī. Annus vno anno.
Alius alio anno: s̃z annas et Cayphas
Annas erat ātiq̃ior et erat focer cayphe
Cayphas autēz regebat populū qñ c̃: r̃i-
stus cap⁹ fuit. Sed qz annas erat antiq̃-
or et magnus domin⁹: ideo q̃ ceperat xpm
duxerunt eū primo ad domū annę et pro-
pter honorez et ppter leticiam. Et ibi in-

Passio domini

quit Albertus magnus de accusationib?
suis tractare inceperūt. Est etiā alia rō: scz
vt xps iesus corā iudicibus pluribus con-
demnatus: videret magis dignus morte.
Sequitur in Matth. Adolefcentis aut qui
dam sequebat eum amicus? syndone. i. ve-
ste linea sup nudo. s. corpore: qz nō habes
bar aliam vestē. **Lyra** dicit: Quia isti nō
nominat hie: ideo dicūt aliq q fuit Jaco-
bus frater domini. Alij q fuit Jobes eūā
gelista q iunior erat inter aplos. Alij autē
dicunt q fuit qdam iuuenis de domo illa
in qua comederant pascha. **Hec Nicola?**
de **Lyra**. Et tenuerūt eum. Est ille relicta
syndone nud? p fugit ab eis. Cū aut xps
adducereē ad domū anne. Tūc sequebat
eum Symon petrus (inqt Jobānes) a lō-
ge et alius discipulus. i. Jobānes (fm Au-
gu.) ita q iudei nō videbāt eos quia tene-
bre erant. Aidentes aut q Iesus introdu-
ctus esset in domum anne: introuit ipse io-
hannes cū alijs in atriu. Petr? aut stabat
ad hostiū foris. Exiuit ergo Iohannes et
p ancillā hostiariā petro ingressum impe-
trauit. Ancilla vero inuita petrū dixit ei:
Aliquid et tu ex discipulis es hoīs istius.
Tūc negauit primo. s. simpliciter ex timo-
re subito dicēs: **Nō sum mulier nō noui il-
lum: neq scio qd dicis.** Albertus magn?
hoc ē nescio eū de quo dicis. Et tūc. s. post
pmā negationē gallus (fm Mar.) primo
cantauit. Dicitq Jobes. Stabāt ergo ser-
ui et ministri. s. illi. Dicit qdā glosator sup
Jobem: q cōprehēderāt et ligauerāt xpm
ad prunas et calefaciebāt se qz frig? erat.
Et petr? stabat inter eos qst vn? ex illis et
calefaciebat se etiā: qz charitas xpi refrigu-
erat in corde ei?. Et fm **Be.** interim autē
q petrus se calefaciebat annas interroga-
uit xpm dñm d duob? videlicet de discipul?
et de doctrina eius. De prima qstione nil
boni dicere potuit. Rō qz vn? tradidit eū
ali? negauit eū: ceteri xō oēs fugerunt ab
eo. Deditq nob in hoc exēplū vt malū de
alijs nō debem? dicere: nec eis detrabere:
nec pctm seu defectū alteri? ppalare. Sed
qn scdo qstuit. s. de doctrina eius. Respon-
dit ei: ostēdens q nō erat mala seu suspe-
cta sz sana et recta dicēs. Ego palā locur?

sum mūdō et sp docui in synagoga. i. in cō-
gregatiōe et tēplo q oēs iudei cōuentūt: et
in occulto locur? sum nihil. Quid me in-
terrogas. s. cui nō credis: interroga eos q
audierūt. Ecce hi sciūt qd dixerim et locur?
fuerim. Et cū hec dixisset afflētēs vnus mi-
nistroy āne: dedit ei alapā. i. vnā magnaz
plagā in maxillā: q hodie videt in veroni-
ca Rome: quā xps impssit isti mlieri emor-
uisse qñ iuit ad mortē. Et dixit ei. Sic rñ-
des pōtiffici. q. d. Miser et vilis hō quō es
tu ausus ita rñdere dño tuo: tu debes ei re-
spōdere cū magna reuerentia. Xps aut pa-
tienter tollēs cū magna mansuetudine et
humilitate et trāquillo animo. Rñdit et di-
xit ad eū. Si male. i. si pira veritatē locu-
tus sum (Iste em male loquit q p veritatē
loquit) testimoniū phibe de malo: si autēz
bñ cur me cedis. q. d. impunitus debet eē
q bñ loquit. Ecce nō solū patiēter tulit sed
eū etiā docuit charitative et instruxit. Aides-
te q magna iniuria ista fuit q vn? turpissi-
mus fuus in publico corā oib? sine cā p-
cussit in maxillā illū q ē dñs oīm creatura-
rum. Istum articulū spēali etiā deuotōe et
cōpassione recogitare debemus. Sequit.
Annas aut qz nō regebat pplm illo anno
ideo noluit se itromittere de xpo sz misit ū-
lum ligatū quasi malefactorē et reum ad
caypham q tunc regebat pplm in domo
eius iam cōuenerāt maiores iudeoz. s. ad
examinādū et videndū xpm: vt **Ly.** dicit.
Et **Theophilus** ait. Suspicientes hūc cū
astutior esset excogitare posse aliqd aduer-
sum Iesum dignū morte. **Hec** vero pñtatio
maior et grauior fuit q prima ad annā: qz
iste actu erat pon: i. fer anni illius et pl? ma-
liciosus ac valde astutus: atqz plures et ma-
iores ibi iniurie fuerūt sibi illate vt postea
parebit. Et ideo taliter multiplicata maio-
rem inferebant lesionez. Quilibet em ad
complacendum pontifici illusionēz nouā
excogitare attentauit. Et sic tāq lupi vora-
ces ad agnū in saluatore irruerūt. Sequi-
tur fm **Matth.** **Mar.** et **Lucā.** Petrus au-
tē seqbat eū. s. xpm captiuatum et ductum
de domo anne ad domum cayphe a lon-
ge: vt scz videret finem videlicet si dimitte-
ret seu ad mortēz cōdēnaret. Et ingressus

Iesu christi

Intro. i. in atrium cyphe volēs se iterū cale-
facere. vñ vi. Matth. 7. Jo. Erat autē simō
petrus foris in atrio stans 7 calefaciēs se.
Et sū q habet ex euāgelistis: qz vnus in
interdū scribit 7 supplet qd alius non scri-
bit 7 omittit. Quē cū vidisset iterū alia an-
cilla cepit dicere circūstātib⁹. Alber. mini-
stris: h ex illis est: 7 erat cū iesu nazareno.
Accesserūt q stabāt. Sor. ad interrogādūz
7 dixerūt petro: Quāqz tu ex discipulis ei⁹
es: vere 7 tu ex illis es nam et loquela tua
manifestū te facit q sis galile⁹. Tunc Pe-
trus plus timuit q pmo. Et negauit secu-
dario cum iuramento q nō erat discipul⁹
xpi: nec cognoscebat eū. Et post pusillū in-
teruallo facto qsi boze vnus q astabāt. s.
circa ignē dixerūt petro: Vere tu ex illis es
7 loquela tua manifestum te facit. Mari-
meqz vnus ex seruis cyphe vigeabat eum
sez vberis testimonio: vt dicit Iohānes:
cognatus ei⁹. s. malchus cui petrus absce-
dit auriculā: qz ait: Vere 7 hic cū illo erat:
et dicebat se eū vidisse in hortu cum iesu.
Tunc petrus iterū tertio. s. negauit. Et vi-
cit Marcus q cepit anathematizare: id ē
cū maledictione iurare vel maledicere si-
bipsi: vt Lyrā dicit qz non noui hominē
istum quē dicitis. Et statim priuuo adhuc
illo loquēte: negādo gallus cantauit. Lyrā:
sez scōa vice qz post primā negationem
semel cantauit gallus: vt habet Mar. xiiij
sez petrus pre timore p̄turbat⁹ non pcepit
id ē nō aduertit. Scdm xō galli cantū in-
q̄t Sor. aduertit 7 redijt ad cor suū: 7 iō p̄-
mum cantum alij tacet. Ultimū vero oēs:
sez euāgeliste dicit. Dicit etiā qdam glosa-
tor super Iohannē. Scdm narrationē Iohā-
nēs videt q prima negatio fuerit in do-
mo siue in curia Anne. Scda et tertia in
domo cyphe. Et in hoc etiā p̄cordat Al-
bertus magnus sup lucā. Et Chrys. dicit
Anteq. s. scdo gallus cātare: ad cypphā
ducit. ¶ Leo papa. Hestare permissus
est vt in ecclesie principis remediū peniten-
tie cōderet: nemo aunderet de sua virtute
cōfidere qn mutabilitatis periculū nec de-
atus petrus potuisset euadere. Dñs autē ie-
sus qui intra pontificale conciliū solo cor-
pore tenebatur trepidationez discipuli fo-

ris positi diuino vidit intuitu et pauentis
animū moy vt resperit erexit 7 in fletus pe-
nitundinis icitauit. Felices scē ap̄le lachry-
me tue q ad diluēdā culpā negatiōis virtu-
tem habuere sacri baptismatis. Assuit enī
dextera dñi iesus xpi q labentes te priusqz
desiceris excipet 7 armarit scādū in ipso
cadendi periculo recepisti. Vidit in te dñs
fidē nō fictam non dilectionez auersam: s.
pstantiā fuisse turbatā. Habundauit flet⁹
vbi non defecit affectus 7 fons charitatis
lauit verba formidinis. Nec tardum est re-
medium abolitionis vbi non fuit iudicii
volūtatis. Cito itaqz in soliditatem redijt
petra: tanta recipies fortitudinem vt qd
tūc in xpi expuerat passioe in suo post sup-
plicio nō timeret. Sequit. Tunc dñs xps
cōuersus resperit petrū. Quia dicit qdam
doctor q tali loco forte erat q poterat eū
videre: sed sū Augustinū 7 Ambro. do-
minus resperit eū oculo misericordiez nō
corporali ex quo respectu illuminatus re-
cordatus est verbi qd dixerat ei xps. Ante-
teqz gall⁹ rē. Et egressus foras fleuit ama-
re. Fleuitqz ita fortiter intime 7 amare q
culpa 7 pena fuerat sibi remissa. Stāte au-
tem xpo ita ligato ante cypphā: maiores
iudeoz 7 omne conciliū. i. congregatio in-
deoz qrebant falsum testimoniū cōtra eū
vt ipm morti traderet. Et non inuenerūt:
sez qd falsū 7 iniustū erat in eo. Nouissime
autē venerūt duo falsi testes 7 dixerūt: Ibi
dixit possum destruere tēplū dei 7 post tri-
duum reedificare illud. Ipsi solū intelli-
bant verba xpi de tēplo suo lapideo. Xps
vero dixerat de tēplo corporis sui. i. de mor-
te 7 resurrectione sua Job. ij. Soluite. i. sol-
uetis tēplū hoc. i. corpus meū 7 in tribus
diebus excitabo illud. i. de morte ad vitā
resuscitabo illud. Postqz illi falsi testes fu-
um falsum testimoniū pbibuerūt: tūc p̄n-
ceps iudeoz cypphas ex ipatiētia surgēs
ait ad iesum: Nil rñdes ad ea q isti aduer-
sū te testificant. Iesus autē tacebat sic agn⁹
inocn⁹ 7 māsuer⁹ qz sibi obiecta erāt falsa 7
rñsione idigna 7 cū hoc sciebat qdā rñdis
set inutile fecisset qz sibi nō credidissent sed
potius calumniati fuissent. Ambrosius.
Accusat dominus 7 tacet: quia defensor

Passio domini

ne non indiget: amblāt defendi qui timēt
vinci. Videns igit Cayphas q̄ x̄ps nō re
spōderet turbatus est: et volēs eū capere ī
sermone iterū interrogauit eum adiurādo
dicens: Aduro te per deū viuū vt dicas si
tu es x̄ps fili⁹ dei benedicti. Et in hoc pec
cauit grauiter: quia quando inferior inci
tat superiorem ad dicendum veritatem si
ne causa: peccat: sic fuit in pposito. Chri
stus tñ ppter reuerentiam diuini nomis
sibi respondit. Dando nobis in hoc exem
plum vt sp̄ habeamus in reuerētia nomē
dei dicēs: Tu dixisti supple x̄ritatē q̄ ego
sum: q̄s pz ex sequētib⁹: ostendens se esse
futurū iudicē: licet modo iudicaret iniuste
Ande dixit: Serūtū dico vobis: ā modo. i.
in futuro. i. in die nouissimo videbitis fili
um hominis sedentē a dextris virtutis dī.
A dextr⁹ glosa. i. in portioibus bonis pa
tris fm̄ humanitatē: virtutis. i. equalitatē
dei fm̄ diuinitatē. Et venientē in nubib⁹
celi. i. aeris: q̄ in aere apparebit iudicādo
q. d. licet modo ignominiose tracteris et q̄
si purū hoīem et impiū cōdemnetis: tñ in
extremo iudicio videbit⁹ me iudicē vestrū
et oīm hoīm. Tūc iponū: x̄ps turpissimuz
peccatū: scz blasphemiaz. Ande princeps
iudeorum. Cayphas scidit vestimēta sua.
Iste em̄ vt dicit Babanus erat mos anti
quus iudeoz: qñ aliqd blasphemie audi
erunt sciderūt vestimenta sua in signū tr
sticie. Et exclamauit dicens: Blasphemaz
uit: quid adhuc egem⁹ testibus. Ecce nūc
audistis blasphemiam ex ore eius qd vobis
videat. q. d. quic⁹ est ppri⁹ x̄bo. An Lu.
xxij. additur. Ipsi em̄ audiuimus de ore
ei⁹. Et ideo rñdētes omnes dixerūt. Re⁹
est mortis. Post hmodi clamorē turpissime
eū tractauerūt. Et hoc spāliter in quinqs:
sicut pz ex euāgelistis. Primo faciē ei⁹ spe
ctiosissimā et locū dissimā desiderabilē ange
liū venerabilē sanctis: q̄ et oēs celos adim
plet lenicia: suis sp̄tis imundis deturpan
do: dicente euāgelista q̄ erpuerūt in faciē
eius. Et marcus dicit q̄ cōspuerunt tanq̄
non vn⁹ sol⁹: sed plures simul spuerunt: in
faciem x̄pi: quasi esset abiet⁹ et maledict⁹
a deo et dignus morte. Scdo collū ei⁹ bea
tissimuz colaphis cedendo. i. plagis super

collū tanq̄ esset stultus: fatu⁹ et cōtēptib⁹
psona. Ande dicit Be. Ch̄istus qui tunc
cefus est plagis iudeoz: cedit nunc falsoz
xp̄ianoz blasphemijs. Tercio faciez eius
sanctissimā palmādo. i. extensis manibus
pcutiēdo: et alapas grauissimas dando. Ex q̄
percussione hō plus q̄ de pcutiōne in col
lo affligit in facie em̄ sunt oēs sensus: et sūt
ibi membra tenera facile lesibilia. An ve
risimile est q̄ ex tali percussione fluxerit si
bi sanguis p os et nares eius: quīs euā
geliste non scribant. Quarto oculos suos
venerabiles et faciem eius sanctissimā ve
lando: ad hoc q̄ non possent videri. Fertur
em̄ benedicta facies dñi nostri iesu x̄pi tā
plena fuisse gratiarum q̄ impijssimi iudei
sibi eam velauerūt: ipsam vt inspicere nō
possent: et p consequēs in nullo sibi parcer
rent. Et hoc (dicit Albertus magn⁹) erat
inconueniens valde velari speciosum pre
filijs hominū in quem angeli desiderāt p
spicere. Quinto etiam scz veritatē diuinā
et sapientiaz eternā subsanando q̄ cū ocu
los et faciem eius gloriosissimaz velassent
percutiebant eum in capite ac petendo de
risorie dicebāt: pphetiaz nobis x̄pe q̄s est
qui te percussit. q. di. fm̄ Lxx. tu es falsus
propheta. Sed vbi et quō percusserunt eū
de hoc euangeliste diuersimode scribunt.
Iam Man⁹. dicit q̄ tunc colaphis eum
cedebat: alij autem palmas in faciem de
derunt fm̄ Mar. vero colaphis et alapis
eum tunc ceciderunt: fm̄ vero Lu. percu
tiebant in faciem eius. Et ergo potest di
ci q̄ cū velassent eū quilibet percussit ipm̄
vbi ip̄e volebat: alij ad collū: alij ad maxil
las: alij i facie: et pcutiēdo iterrogaueūt eū
di. pphetiza nobis x̄pe. Alb. mag. qz pro
pheta vocaris a turbis et occultozū p̄ciis
Dic ergo quis est qui te percussit. Et sic do
minus pphetarū vt pseudo ppheta illu
sus est. Et multa alia iudiciabant ei. Qua
liter aut hoc esset euangeliste nō scribunt
sed sicut in quibusdā repit libris et pie cre
dētū ē q̄ i domo cayphe eū ad terrā p̄ici
ebāt et p eū et p corp⁹ ei⁹ saltabāt: alij forti
tudinez brachioz i eo examinabāt: vt dic
qdā glo. alij fortitan luti sup eū iactabāt:
alij manu frueria dulcissimū et mellissimū os

Iesu christi

ipsius percutiebatur: alij p venerabiles capillos ipsum traherent. ut Bern. ait in ptemplationib⁹. alij genas eius tenerrimas suis ungulibus lacerabant. alij sacratissimam barbā ipsius vellebant. vñ illud Esa. Cor-
pus meū dedi pcutiē. et genas meas vellē qdā exponit de laceratione maxillari facta
per ungulibus ipioꝝ iudeoꝝ. qdā vero de
extractione barbe dñi: qd siue vtrūq; ver-
sit siue alterut: nō tñ est sine effusione san-
guinis factū. Bern. di. in ptemplatiōib⁹. Cū
enī crudelissimī eēnt sine misericordia oīa ma-
la et vitupia q poterant faciebāt ei. Alij ex
sua mala voluntate. alij vt placerēt maiorib⁹
bus qui erāt immanissimī. Hec Bern. Mo-
do perpende et cōsidera fidelis xpiane q̄
et q̄ta incōmoda opprobria supplicia pro
te passus est hac nocte xps dñs noster to-
ta nocte modicū secum quieuerūt et recoꝝ-
dare: qz peccata tua fuerūt causa sue acer-
rime passionis: caueasq; tibi a peccatis qz
sunt contra deū. Hieronymus dicit q passio
xpi quā illa nocte sustinuit nunq̄ erit
manifesta nisi in die iudicii. Hec autē oīa
scz q dñs passus ē in domo cyphe (vt in-
quit Albert⁹ magnus) dñs maiestatis sus-
tinuit: vt nobis formam daret humilitatis
et patientie et nos sue charitati obligaret.
Sic habetis qualiter passio xpi fuit per iu-
deos inchoata. De cetero vero audietis q̄
liter per gentiles fuit cōsummata. Sequi-
tur: Postq̄ autēz tuō a media nocte vsq;
mane. s. ad horā primā illussissent: et affli-
cto eo ista nocte vigilijs verberibus et spu-
ris atq; illussionibus. Mane factō. s. hora
prima ortus solis: consilium inierunt oēs
principes sacerdotum. s. iudeoꝝ et senio-
res populi aduersus iesum: vt eum morti
traderent. Sor. qui scz dat vitā mūdo. Nā
tota nocte occupati fuerūt in xpi illusione
ideo mane cogitant de ipsius morte putā-
tes per mortē extinguere eius doctrinam:
vt dicit Origenes. Rabanus. Vide q̄ sol-
liciti sunt in malo tota nocte vigilauerunt
vt facerent homicidium: et vincum addu-
xerunt ipsum de domo cyphe in pretori-
um: et tradiderunt pontio pylato pfidi. s.
romanoꝝ ad interficiendum. Leo papa.
Offerebant pylato duris nepibus vincū

colaphis et alapis frequētib⁹ cesum sputis
oblutum clamoribus pdānatū vt pylatus
non auderet eū absoluerē. Et Bern. in cō-
tēplationibus. Duxerunt eū ad pylatum:
manibus post tergū ligatis vel ante. Et
vt dicit cathena in collo eius: que postea
ostendebatur in hierusalem peregrinis p
magna deuotiōe. s. angustia quadam. Qui. s. pyla-
tus nō erat iudeus: sed gētilis custos hie-
rusalem ex parte Tyberij cesaris. Hec au-
tē presentatio fuit grauissima inter oēs ra-
tione iudicis plenaria potestatem habens
tis damnādi ad mortē. Unde et iudas au-
diens ipsum ductum ad pylatum iam nō
estimauit eum amplius posse euadere: du-
ctus penitentia. s. angustia quadam et tri-
sticia tact⁹. s. infructuosa sine spe venie ve-
nit ad iudeos et retulit eis triginta argen-
teos dicens: Peccauit: tradens sanguines
iustum. At illi dixerūt: Quid ad nos. q. d.
fm Tyram. Non curamus si peccasti vel
nō: tu videris. Ty. i. ad te p̄tinet videre fa-
ctum tuum. Videns autē iudas q̄ eū veri-
debāt et q̄ dānari esset. Sor. i. merito pec-
cati eterna dānatiōe dignus lapsus in de-
sperationē pietatis argenteis in tēplo abi-
ens laqueo se suspendit: vt dicit Hierony-
mus q̄ iudas plus peccauit in desperatio-
ne sui ipsius suspensione q̄ in filij dei tra-
ditione. Et dicitur Act. i. q̄ post suspensi-
onez crepuit medius et diffusa sunt omnia
viscera eius. Et merito ne. s. eius imunda
anima exiret p os suum cum quo saluato-
rem totius humani generis osculatus fue-
rat. Sequitur in Mattheo. Princeps au-
tem sacerdotum. s. iudeoꝝ: accepit argē-
teis dixerūt: Non licet eos mittere in cor-
bonā. Sor. i. inter dona dei: qz precii san-
guinis est. Sor. i. p̄cium datum p sangui-
ne effundendo Ideo consilio inito. Sor.
id est inter se inuicē habito emerunt ex il-
lis agrū figuli in sepulturam peregrinoꝝ.
Sor. Quod nō fecerunt in misericordiaꝝ
pauperū: sed in infamia saluatoris vt lon-
ge lateq; diffameret. Cum ergo staret co-
ram p̄siede in pretorio: iudei (dicit Jo-
hannes) non introierunt: scz propter fe-
sti sanctitatem et solennitatem quod iam
celebrare ceperant ne contaminarent: sed

Passio domini

māducaret. s. mūdi pascha. i. cibū pascha-
lē: q̄ nō erat licitus comedi nisi a personis
mūdis. Considera hic eorū cecitātē metue-
bant oraminari ex ingressu domus homi-
nis gentilis: vt inquit **Ly.** et tamē non ti-
mebant inquinari ex procuratiōe mortis
innocētis. **Ant. Aug.** Consuetudo erat iu-
deis in festo pasche non intrare in domū
alienigene **Simpia** cecitas alieni iudicis
pretorio contaminari timebāt: et innocen-
tem sanguinē fundere nō timebāt. Sicut
hodie nō comedūt nec bibunt cū xpianis
vinū aut alium potum pter aquā: et tamē
sanguinem ipsoꝝ et sudorē comedūt p vsu
ram. Exiit ergo pylatus ad eos foras et
dixit eis: Quā accusationē assertis aduer-
sus hominem hunc? Responderunt et di-
xerunt ei: Si non es hic malefactor: non
tibi tradidissimus eum. Dixit ergo eis py-
latus: Accipite eū vos et fm legem vestrā
eum iudicate. At illi: Nobis non licet in-
terficere quēq̄. Accusabāt aut cum de tri-
bus signanter. Primo: scz q̄ subuerteret
gentem eorū. Secūdo: q̄ p̄biberet tributū
dari cesari: vt ex hoc pylatus moueret cō-
tra eum. Tercio q̄ diceret se xpm regē eo-
rum. Pylatus autem primam et secundā
accusationem nihil reputans: qz forte au-
dierat dñm dixisse iudeis: Reddite q̄ sunt
cesaris cesari: et que sunt dei deo. Tercius
vero articulus videbatur derogari hono-
ri et potestati cesaris. Et ideo pylatus in-
troiuit in pretorium et vocauit iesum seor-
sum: et interrogauit eum dicēs: Tu es rex
iudeoꝝ. q. d. Est hoc verū q̄ vis tibi vsur-
pare regnum iudeoꝝ. Respondit dominus
noster dicens: Dicis hoc de teipso an alij
tibi dixerunt de me. Respondit pylatus:
Nihil ego iudeus sum. q. d. iudeus nō
sum: ideo nec hoc de te dictaui. Sed gens
tu a. s. de qua natus es. i. iudei tradiderūt te
mihi dicētes q̄ dicis te esse regem iudeo-
rum qd fecisti. q. d. fm **Ly.** videt q̄ tu sis
in aliquo culpabilis: ex quo illi qui sunt d̄
gente tua et ante auctoritatis sicut sunt pō-
tiffices te accusant. Iesus rñdit dicēs inter
cetera verba: Regnum meum non est de
hoc mundo. i. p̄as mea et auctoritas non
habet originē ex causis mūdānis et electio

nem hominū s; aliūde. i. a patre. Et pylatus
Ergo rex es tu. Rñdit iesus (vt iohannes
scribit) Tu dicis: qz rex sum ego. s. p̄ate dī
uina. q. d. fm **Hor.** Ego nō nego qd tu dī-
cis sed tamē nō ad regnandum tempora-
liter veni vt credis. Unde subdit: Ego in
hoc. i. ad hoc natus sum. **Hor.** s. nauitate
temporali: et ad hoc veni in mundū. **Hor.**
scz naturam humanam assumēdo vt testi-
monium perhibeā veritatis: hoc est non ad
dominandū: sed ad veritatē dicēdū. **Dis**
qui est ex veritate audit voces meā. Quia
qui ex deo est: verba dei audit: **Iohā. viij.**
Et qz pylatus non adhuc plene intellige-
bat verba xpi: ideo adhuc querit dicēis:
Quid est veritas. **Hor.** Huius questionis
responsionē pylatus nō expectauit hac de
causa fm **Alchimū**: qz nō erat dignus de
veritate audire: qz eam in sua sentētia nō
seruauit. Sequit. Et cū hoc dixisset iterū
exiit ad iudeos et dixit: Ego nullam cau-
sam. s. mortis meritoria inuenio in eo. i.
in homine isto. Credebat enī q̄ iudei debe-
rent ab excusatione desistere. Sed cōside-
rantibus iudeis q̄ pylatus xpm libenter
absoluisset: easdē accusationes aggraua-
uerunt dicētes vt bñs **Lucas** scribit com-
mouit pplm. i. turbauit pacē cōmunē: vo-
cens per vniuersam iudeam incipiēs a ga-
lilea vsq; huc. Cum ergo pylatus audisset
q̄ iesus galileus esset de iurisdiciōe hero-
dis misit ad herodem q̄ erat rex seu vicari-
us in galilea quā p̄atē habuit ab impato-
re romano. Quis: scz herodes tunc p̄p̄e
nerat in hierlīm ad videndum xpm: nō p̄-
pter deuotionē: sed p̄pter curiositatem: et
p̄pter solēnitatē paschalē qz iudeus erat.
Et pylatus ideo misit dñm nostrū ad he-
rodē: vt iudicaret eū sicut suū subditū. He-
rodes autēz viso iesu gauisus est valde: qz
ex mltō tempore cupiebat eū videre: eo q̄
multa audierat. **Hor.** de miraculis et do-
ctrina eius. Et etiam qz sperabat aliqd si-
gnum ab eo videre: et iterrogabat eū mul-
tis sermonibus. Et iudei q̄ xpm fuerant se-
cuti cōstanter eum accusabant. Dñs vero
neq; herodi nec iudeis aliqd rñdit. p̄pter
hoc quia herodes indignum se reddebat
propter suam superbiam et curiositatem

Jesu christi

Et etiā iōne utilitas sue passiōis impediret. Si enī rūdissz herodi liberari poterat. Cū ergo xps nullū signū facere nec respondere vellet reputauit eū. s. q̄ eterna sapiā (herodes) esse fatuū: et desperit ipsum: ac retulit a se. Et in signū fatuū: milites e rodīs induerunt eū veste alba ludicra: et ligatū deorsū reduxerūt ad pylatū vt cum eo faceret sicut vellet. Et ob hāc cām: hoc ē pp̄t mutua reuerētiā: herodes et pylatus facti sūt amici mutuo: qz pus erāt inimici adinuicē. Cū sequit. Repuauit aut herodes sibi ad honorē q̄ pylar⁹ miserat xpm ad eū. Cū aut pylar⁹ vidit q̄ herodes remisit xpm ad eū valde doluit et cogitauit quōd posset eū liberare a morte. Iō puocatis iudeis dixit: Nullā cāz inuenio in hoīe isto ex his in q̄b⁹ eū accusatis s; neq; herodes. s. reppit eū dignū morte. Nam remisistis vos ad illū: ergo emēdatū. i. flagellatū dimittā illū. Audiētes aut iudei ipsum xpm velle liberare. Tūc magis eū accusabant. Pylatus x̄o dixit ad eos. Est vob⁹ consuetudo vt vnū dimittā vob⁹ in pascha. i. in festiuitate v̄ra paschali. Habebat aut tūc vnū vincitū insignē q̄ dicebat barrabas: et erat latro et pp̄t homicidiū vincit⁹. Gregarij g iudeis dixit pylatus: Quē vultis. s. de his duob⁹ dimittā vob⁹: barrabam an iesum q̄ dicist xps. Sciebat enī q̄ pp̄t inuidiā tradidissent eū. i. obtulissent. Maiores aut et seniores iudeorū p̄uaserūt pplis cōib⁹ vt peterēt barrabā. s. latronē. Iesum x̄o incētē pderēt. Cū g deliberassent: pylar⁹ iterū interrogauit eos dicit: Quem vultis de duob⁹ vob⁹ dimitti. At illi. s. pfidi iudei clamātes dixerūt: Barrabā. Ecce q̄ta malicia malorū pfidorū infelicūq; iudeorū: putabāt (vt dicit Chrys.) se posse astruere q̄ iesus deterior esset latrone: et adeo neq; vt neq; p pietate neq; p festi rogatiua deberet liberari. Dixit iterū pylar⁹ illis. Quid igit facia de iesu q̄ dicist xps. Dicūt omnes Crucifigat. i. cruci appendat: vt crucifixū oēs possint videre. At illis preses. Quid enī male fecit. Gorra. i. nihil. Et ideo inquit est ipsum cōdēnare. Nullā cām mortis (quare. s. debeat mori) inuenio in eo. At illi tūc magis clamabāt et instabāt ma-

gnis vocibus postulātes: et inualecebant voces eorū: vt Lucas inq̄r: vt. s. qd iuste et p rōnē obtinere nō poterāt: saltem obtinere clamore vt crucifigeret. i. morte vili: s. sima. s. crucis occideret. Sic habetis quōd xps de vno iudice ad alium fuit duci⁹. Et sic p̄f̄m principale.

Quātū vero ad ter

tiū. Sciēdū et notādū xpi flagellatōe tē. Vidēs aut pylatus q̄ nil pficeret. Gor. ad liberationē xpi s; magis tumultus fieret. Vy. ppli. s. clamātis ad cōtrariū per seditiōē sacerdotū: accepta aq̄ lauit manus suas coram p̄plo dicēs: Innocēs ego sum a sanguine iusti hui⁹. Remigius. Mos enī erat apud antiquos vt cū q̄s vellet ostēdere se imūnē ēē ab aliquo crimine: accepta aqua lauaret suas manus coram populo. Ideo pylatus dixit: Innocens ego sum a sanguine. Gor. i. a sanguinis effusione iusti hui⁹: vos vultis. Gor. i. vos videat⁹ qd faciatis vobis ipse: nō mihi. Sed in hoc nō dixit verū. Deus enī fuit qz cū esset iudex tenebatur ex officio seruare iusticiā. Minus tū peccauit q̄ iudei. Rō: qz iudei hoc fecerūt pp̄t rācorē et odiū: ipse x̄o hoc fecit pp̄t timorē cesaris et ob fauorē ppli iudeorū. Seq̄t. Audiētes aut iudei hoc totū acceperūt sup se dicētes: Sanguis eius. Gor. i. culpa et pena effusionis sanguinis eius: veniat sup nos et sup filios nostros. Quasi non credentes q̄ p hoc pctō punirent a deo. Hiero. Perseuerat vsq; hodie hec imprecatio: et sanguis xpi non auferet ab eis: Nec ille. Audiēs aut pylatus q̄ crimen sup se vellent accipere: volens populo iudaico placere fecit xpm innocentē do minū virginis filiū flagellari et illud ipsi iudeis ad libitū. Et ideo gentiles. s. apparatus presidis. i. ministri pylati exiētes eū: qd et xps sponte et libentissime p nobis fecit. Primo enī exuerunt eum vestimentis scz veste alba q̄ eū herodes induebat: quā adhuc indutū habebat: et etiaz suis: et precinxerunt verisimiliter eum lintheo: ita q̄ alis denudatus pauperrime et exilissime steterit coram ibidem existentibus. Secūdo

Passio domini

ligauerūt eū durissime ad quā dā colūnam
quē rogasse debuerāt merito vt eos a peccā
tū nerib⁹ absoluisset. Tercio tān⁹ verbera
uerūt dñm regē eterne glie flagellis: q^o de
corpore eius preciosissimo sanguis eius ro
seus emanās: vt Hugo sup⁹ Lucā inq̃t Et
per totū corpus eius fluēt: vt Beigtra ait:
Corpusq^o suū candidissimum rubicās: vt
bñs Bern⁹. In cōteplationibus dicit⁹ z vn
diq^o fluens in colūna cui alligatus fuit vsq^o
q^o hodie sua vestigia derelinquit. An⁹ Be
da sup⁹ Lucā ait: q^o colūna vsq^o hodie cui
xp̃s alligatus est dñici cruozis vestigia cer
ta demonstrat. Et concordat magister in
historia scolastica vbi dicit: Adhuc colum
na cui alligatus fuit iesus vestigia cruozis
ostendit. Cuius colūne sion maior pars fertur
in ecclia esse mōtis sion in hierusalē. Ro
me est in ecclia sancte Præpedit virginis.
Iē xp̃s sic vulnerab⁹ per totū suū sacra
tissimū corpus q^o a plāta pedis vsq^o ad x
ticē nō inueniebāt in eo sanitas: vt beatus
Anselmus scribit in planctu suo Xgina
li: q^o sup⁹ addebant plagā super plagaz: vt
Ambrosius dicit: liuorē super liuorē vsq^o
tam ipsi q̃ inspectores fatigati iuberēt eū
a colūna solui. De hac grauissima flagel
latione inquit etia⁹ beat⁹ Bern⁹. O bone
iesu quō diuis verberibus ad istuā es du
ctus z circa ipsam tam strictissime ligatus
q^o sanguis tuus de vnguib⁹ tuis stillabat.
Sicq^o tā a tergo q̃ ante flagellatus q^o cus
tis tua tenerrima nodis flagelloz cū san
guine z carne adhebat: ita vta p⁹ āra pe
dis vsq^o ad verticē non esset in te sanitas.
Hec ille. Sicq^o nobilissim⁹ dominus san
guinē suū preciosissimū flagellis de corpo
re suo reuerendissimo extractū clementer
p nobis effudit: de quo Bonan⁹. in plan
ctu suo ait: O cū q̃ra q̃ritate putas illū sa
cratissimū sanguinē de cōciso corpe distil
lante i terrā: q̃ro fremitu putas flagellatū
dulcissimū iesū: q̃ idcirco aduenerat vt nos
a flagellis eternis liberaret: sicut ppheta
de eo dixit Circūdederūt me viri menda
cēs: sine causa flagellis ceciderunt me fla
gellatū. Hanc aut⁹ flagellationez disposuit
pylat⁹. fm⁹ Chrys⁹. vt iudei saturati flagel
lis xp̃i cessarent eū amplius persequi. Ihs

autem penis impij iudei adhuc nō fuerūt
satiati: sed vixerūt ministris pylati vt ei il
luderēt tāq^o regi q̃ regnare z dominari vl
let: z nō posset. Et ideo induentes ei pmo
antiquū purpureum indumentum in des
risione z confusione cōceptus. Secūdo
plectētes coronā. s. de spinis acutissimis
quā imposuerūt capiti eius reuerēdissimo
et tenerrimo videlicet irrisore pro dyade
mate regali vel regio vt dicit Bō. Et vo
lunt qdā q^o hanc coronā spineam sibi ma
gnis lignis acriter impresserunt. Et dicit
illa corona fuisse de iuncis marinis q̃ sunt
acutiores spinis nostris bic: pungētes ca
put ei⁹ vsq^o ad cerebz. Et ergo fm⁹ Bern⁹.
Caput illud diuinū perforauerunt z vsq^o
ad cerebz teneritudinē peruenerūt. Ter
tio dederunt ei subanatozie ac despectue
arundinē in dexteram eius pro sceptro re
gali. Quarto genuflexo ante eū illud ebāt
ei dicentes: Aue rex iudeozum quasi vice
rent: Tu homo vilis z miser: vt quid te
regē facis voluisti regnare z nō potes: p
pter hanc illusionē non flectamus hodie
genua cum oratur pro perfidis iudeis: si
cut ad alias orationes: q^o hoc procurauer
runt cū gentibus: z hoc cū eis forte dire
runt: Aue rex iudeozū. Quinto eum ala
pbizabant que illusio magis fuit despecti
ua z penalis adorantes. Albertus. Falsa
z irrisoria adoratione: vt deum: z salutan
tes vt regem: alaphizauerunt vt fatuum.
Sexto erpuebāt in eum tanq̃ in personaz
vilem z contemptibilem. Septimo acci
piebant arundinem de manu eius et per
cutiebant caput eis. Lyra. Et ratione cō
tēptus z ratione doloris insligēdi. s. vt spi
ne fortius capiti infligerentur: q^o ex tali p
cussione: s. baculi arundine aculei cor
ne intrabāt caput eius z profundius vul
nerabant. Et hoc absq^o dubio multū lesa
uum fuit dño. Unde verisimile est: q^o tunc
sanguis ex capite extractus largiter q^o ca
put: fronte⁹ genas z collū eius fluebat ita
vt q̃si leprosus appebat: q^o sanguis z spu
ta eū leproso similē faciebāt. Cum eū mi
lites. scs gentiles tam pauperime z mise
rabiler eum tractassent. Pylatus que
rens occasiones dimittebat dominum sed

Iesu christi

perfidii et impiissimi iudei nec adhuc satia-
ti: nec ullā ei miserationē impendere volētes:
spōtanei clamabāt: subaudi: sicut amātes
et quasi furibūdi ex abūdātia malicie vocē
ingeminādo dicētes: ut ait Iohānes: **Tol-
le tolle crucifige eū.** q. d. Non possum? vi-
dere eū: idcirco aufer eū a nostro aspectu:
et turpissima morte cōdēna eū. **Hic** eū tē-
poris mors crucis erat ignominiosissima
et turpissima. Et breuiter loquēdo tādē eū
pylatus obduratos et obstinatos iudeos
nō poterat emollire audientesq; q̄ cōfite-
rentur se impatori romano subiectos esse:
tūc pylatus volens ipsis satisfācere: mor-
timore cesaris. ¶ **Leo** papa. Stultā simu-
lationē imprudēter pylate timuisti: si formi-
dabile fuerit nomē regis? p̄ ip̄erio cesari
oppmī debuerit noue molitio p̄tatis: si dā-
nādi cōsilio tyrānicus tibi prodidit appa-
ratus: si p̄uissio armorū: si congregatio di-
uitiarū si p̄fidia detecta sunt militū: Quid
grauaris in hoc de affectata potentia cui?
specialis fuit q̄ humilitate doctrina roma-
nis legibus nō cōradixit: census subiit:
didragma solu t: regalitas non inibuit:
Que dei sunt deo et q̄ cesaris cesari reddē-
da cōstituit: paupertas ē elegit: obediētiā
suasit et māsuetud. nē p̄dicauit: hoc est ve-
re nō impugnare cesarē s; iuuare dimisit eis
Barrabā latrones. s. ppter tēp̄ paschale:
dedictos s̄ntiam crudelissimā: vt Iesus inno-
cens crucifigeret: et ignominiosa contēpti-
bili ac turpi morte latronū moreretur. **Uñ** et
eadē hora duos latrones similiter ad mor-
tem iudicauit et cōdēnauit. Ibi notandū
q; x̄ps in p̄cessu passionis sue: monies ho-
die duc? fuit vt colligit ex euāgelistis. Et
hoc representant fides qui hac die ab ho-
ra matutina vsq; ad horā tertiā circueūtes
visitant nouē eccl̄as: in memorias q; x̄ps
postq̄ cap? fuit ductus est ad nouē loca.
Et in qualibet istarū ductionū sp̄ singula-
res penas et cōtumelias passus est. Primo
cū mor vt cap? fuit et ligat? duxerunt eū
ad Annā primū Tyr. id est primo. Secūdo
ab Annā ad Cayphā. Tercio a Cayphā
ad Pylatū. Serio milites duxerūt eū in-
tro in atriu p̄torij vbi illuserunt ei: et ma-
gna ac varia opprobria sibi fecerūt. Mat-

thēi. xxvij. et Mar. xij. **Septimo** pylat? dū-
xit eū foras de p̄torio: indutus veste pur-
purea et coronatū cū corona spinea Ioh. **xix.**
Octauo idē Pylatus duxit eū foras p̄-
torio ad locū qui dicitur lyeo sediratos grece
id est ad locū iudicialē vbi sedir pro tribu-
nalicid est in sede iudiciaria vel iudiciali.
Pono duxerūt eū ad patibullū crucis: id ē
supplicis. Et ista ductio fuit exprobratio:
et pensio: inter officios: quia ducebatur ad
ignominiosam mortem. Sequitur. **Data**
igitur et prolata sententia contra christū
a pylato vt crucifigeretur et occideretur:
suscipientes eū milites p̄fidis. P̄rio eru-
erunt eū purpura: et reinduerunt eū vesti-
mentis suis: vt oēs eū inclitus cognosce-
rent in veste sua: et maiorē verecundiam
susciperet corā hostibus aspicientibus. Se-
cundo ip̄osuerūt lignū crucis longū gros-
sum et multū graue super hūeros suos de-
licatissimos vt portaret ipsum ad locū vbi
erat crucifigendus: vt eius continua visio-
ne et portandi fatigatiōe grauaretur tam
interius q̄ exterius. Tercio associauerunt
sibi duos p̄fatos latrones secū condē-
natos qui cū eo ibant et ducebantur vt be-
atus Lucas inq̄: qd̄ factū ē ei ad maiorē
p̄fusione et despectū: vt ex eorū societate
āplius fortis diffamaretur quasi esset latro
vel quasi peior esset illis. Quarto eduxer-
unt eū miserrime et publice cū ip̄operio
valde magno tanq̄ malefactores ex ra-
p̄ia ciuitate in locū caluarie sicut dictū ē:
qui quideus locus erat feniū: et horribilis:
et hoibus horridus: ibidē eū malefici ple-
tebantur: canes atq; alia morticina et co-
riabantur. Idez malus fetor fuit etiā ch̄ri-
sto dño specialis pena ac magna: tantoq;
pensior et lesuior q̄to delicatior et purior
erat: quia delicatissimus et castissimē virgi-
nis filius. Quinto eū mansuetissimū et in-
nocentissimū dominū sic contēptibil ter et
cōfusibiliter ducerent de domo Pylati p̄
vrbē sez hierlm quasi malefici: cū duobus
latronib? et cruce p̄dērosa ad suā despec-
tissimā et amarissimā mortē militudo ma-
xima p̄p̄oz tā iudeoz q̄ gentiliū eū sedū-
batur. Quidā flebant et plangebāt suam
innocentem mortē. Quidam insultabant

Passio domini

et illudebāt ei gaudētes de passione et morte eius. Sz ipse dulcissim⁹ et benignissim⁹ dñs in hac via grauiter pondere crucis de pressus et ita fatigatus fuit ppter labores et penas: ppter flagellationē et coronationem ppter illusiones et pcussiones: ppter multiplices et acerrimos cruciatos: quos tota nocte et etiā de die vsq; ad illā horam sustinuit q; lento gradu incederet et crucē amplius portare nō valeret: deponit eam et habet in quodā libro de vita xpi: vt aliquantulū pausaret et respiraret. Tunc ministri pylati hoc videntes angariauerunt id est coegerūt quēdam nomine symeonē scz gentilē: virū robustum venientē de villa: q; erat extra ciuitatē: dicit Hoz. occurrit eis eundo ad ciuitates vt portaret crucem post iesum. Hoc fecerūt vt ostenderent eū esse hominē fatigatū: et sic nō credere dei filius: nō fecerunt ex misericordia vt christo cōpaterent sed ex duricia vt citius crucifigeret: quia vitā eius multum odiebant et mortem ipsius valde sitiebant. Et ideo festinauerunt cū eo et noluerūt eius mortē differre. Et sicut ait Bern. ipm tāq; asinū impulerunt: q; timuerūt ne pylatus sententiam renocaret: quia voluntatē dimittēdi eū ostenderat. Itē lignū crucis ita pphānū reputabant: vt nullus eoz portare nec tangere voluit. Sequebant et etiā multe de nocte mulieres q; etiā flebant et cōpatiebātur ei ac pre nimio dolore pcutiebāt pectora sua videntes dominū ita fatigatū: crucē grandē et grauē portare. ¶ Leo papa Solet em̄ serus infirmior etiā p his qui morte sunt digni in lachrymas cōmoueri et damnatoz exitus p nature cōmunis consideratione misereri: sed istū sibi planctum dominus iesus dedignabāt impendē: q; non decebat luctus trīstipm nec lamenta victoriā. Et fin Bern. in contēplationib⁹: mater christi mestissima beata virgo maria: etiā inter illas erat et sustentabatur ab eis q; se sustentare non valebat. Ibi perpendendum et considerandum erat virum eadē nō cōpassa sit ei. Absq; dubio ipā maximā cum eo cōpassionem habuit: id ē pō: q; odibet maternū cor ac q; libet mater circa suū vnicū perpendere et

cōsiderare filiū. Certe ipa: vt bñs Bern. dicit: exēplum doloris omnib⁹ amātib⁹ xpm fuit. Et sicut habet in quodā li. de vita xpi. Quia vero mesta mater et merore affecta propter multitudinē populi appropinquare filio suo charissimo non poterat nec eum videre: iuit p aliā viā breuiorem cū sociabus suis et Johanne vt alios prece dens valeret eidez appropinquare. Et cū eū obuium haberet cernens eū tā miserabiliter vulnerat⁹ et sic oneratum ligno tā grandi qd ante nō viderat: et super humeros in maxima lassitudine baiularet: pene exanimis facta est: id est valde debilitata. Intelligit et ita viribus destituta sicut dicitur: q; etiā in terram corruerat: id est declinauerat: et pre angustia nec ei verbū dare poterat: nec dominus sibi acceleratus ab his qui eū ducebant. Credibile est fin Bern. in contēplationib⁹ q; ipā libēter portasset crucem si potuisset: et quīs non posset tamen libenter accepisset eā. Nulli autem credere licet: q; beata virgo impatiens fuerit aut ratione vel sensu priuata: q; semper in omni sua passione et tristitia pacētissima et discretissima erat. Altam pie creditur quīs euangeliste non exprimit: q; ex magna et intima cōpassione multas lachrymas ex oculis virginis per delicatissimas genas suas fuderit nā maternum eius cor non poterat se continere quin filio suo dilectissimo compateret lugentib⁹ vero et lamentātib⁹ mulieribus dixit dominus: filie hierusalem nolite flere super me: sed super vos ipsas flete et sup filios vestros. ¶ Leo papa: sup illos inq; dominus fundat iste ploratus quos tales viscera vestra pepererunt: lugendū plane vobis est non de salute credentiu sed de ipietate peccantiu: q; venient dies: scz obsidionis: in quib⁹ dicent. Beati steriles que nō genuerunt: et vbera q; non lactauerunt. Quasi diceret nolite flere de morte mea: quia scio q; resurgā: et morte mea corporali eternaz mortem destrua: sed flere destructionē ciuitatis vestre q; funditus destruetur ppter peccm qd ciues ei. i. iudei opereant in me. Itō sequitur. Tunc em̄ incipiēt dicere morib⁹: cadite super nos. Et collibus coo:

Iesu christi

perante nos. Glo. pre horrore miserie: scz
hierlm: r facite. f. ostensionem furoris dñi.
Tanta eni fuit fames r miseria in hierlm
elij. anno post dñicā passionē cū romani
pncipes Tytus r Vespasianus ciuitatem
hierlm destruebāt: qz milierē pprios filii-
os comedebāt: r q. xxx. iudei vdebant p
vno denario: sicut p. xxx. denarijs vedit?
fuit xps. Sequit in Luca. qz si in viridi li-
gno hoc faciūt ī arido qd fiet. q. d. fin hu-
gonē sup Lucā. vere debetis flere sup fili-
os vestros: qz si ego qui sum viride lignū
et fructuosū patior tā grauiā tormēta: ipsi
patienter longe grauiora q sunt lignū ari-
dū r infructuosū. Sequit text? Et postq
venerunt in locū q dicit caluarie: dederūt
ei vinū myrrbatū bibere: vt Marc? dicit:
cum felle mixtū: vt Matthe? inq. Ubi no-
tandū q cū benignissimū dñm p totā ciui-
tatē publice cum impropio valde magno
eduxissent. Et fin q dicit: Ascēdēdo ver-
sus montē siue collē caluarie ad locū cru-
cifixiōis aliquāter appropriassent tūc xps
dñs modicū quieuit cum cruce r videndo
locū vbi tam vilissime r amarissime p no-
bis crucifigendus r occidendus veniebat
fessū ad terrā cecidisse. Qñ in signū huius
testimoniū dicitur q ante portā ecclie se-
pulture sancti ē qdā platea magna q quon-
dam fuit extra ciuitatez hierlm. Ad nūc est
in ciuitate. In cuius pl. me medio ostendi-
tur locus vbi xps portādo crucē modicūz
qēuit: r videndo locū crucifixiōis: ad ter-
ram corruit. i. declinauit. Et ibidem dede-
runt ei bibere vt premissum ē amarissimū
vinū. Hoc est vinū acidum cum myrrha q
amarissima est: r felle mixtū: r ysoopo q est
herb. amara circūposuerūt: sicut qdam do-
ctores exponūt. Qd ideo fecerūt: vt idem
potus amaro fieret. Nam xps bis pota-
tus fuit tali vino: r ante crucifixiōez r in
crucifixiōe q quidē geminā potatio cōpe-
tit mysterio ppter geminā personā q pec-
cauerat gustato ligno vetito ex qua dāna-
ta. i. vita eterna puata erat humani gene-
ris ppagatio. Et ideo vt secundus adam
scz xps humanū genus redimeret: r vitaz
eternā sua preciosa passiōe r morte repa-
ret pati r mori voluit. Sequitur text? Et

cum gustasset r. Et dicit textus: cū gustas-
set. i. os ap. posuisset: vel parū de illo acce-
pisset: vt Lyra dicit: noluit bibere ppter
duo. Primo vt ostēderet iniquas talē po-
tū ppinantiū. Scido vt significaret velo-
citas resurrectiōis ipsius. Sū Gregorius.
Gustauit vini: sed bibere noluit: qz mortis
amaritudinē quā gustaturus erat in omē
tanē r cito in dulcedinē conuertēdam si-
gnificabat: qz tertia die resurrecturus erat
Sic patet tertium principale: quomodo
christus flagellatus: coronatus: illusus: et
ad mortem iudicatus atqz condemnatus
fuit r eductus.

Quātum ad quar-

tum notandū q sequit postea. i. cū dulcis-
simus dominus iesus ad exprobrabilissi-
mā mortē esset ductus r quādo ipsum vo-
lebāt crucifigere in loco caluarie expolia-
uerunt eū vestibus ante crucem corā pplō
vt vto r frigori nudus exponeretur: quia
frigus erat vt beat? euangelista Job. dicit
r nudū cruci affigerent. Et hoc accidit cū
magno dolore vt Bern. inq. in cōtempla-
tionibus. Qd pz ex hoc: cū alicui pānus
cū violentia extrahit de vulnere q for-
titer in eo compactus est qñ ex hoc affigitur:
ita fuit cum dño nostro: qz vt dicit Bern.
in cōtēplationibus q vestis interior adhe-
rebat ei for- titer ppter sanguinis flagel-
lationem. i. for- titer cōpacta fuit in sangui-
neis vulneribus que ex flagellatiōe susce-
pit. Et ideo qñ exuebat otavulnere de no-
uo sunt aperta: ita q verissimile est eius p-
ciosum sanguinem super totū eius delecta-
bilissimū corpus cucurrisse. Et hoc valde
angit dolorē r sic voluit plus q in flagel-
latione. Qñ qñ dolor: ait Bern. in cōtē-
plationibus fuit matri sanctissime cū aspice-
ret ista. Et vt Bern. r Ansel. dicūt ma-
ter eius amantissima beata virgo maria
plena anxietate velamen siue velum capi-
tis sui accipiens circumlegauerit lumbis
eius. Unde Bonauent. dicit: q nudus di-
stentus sit christus in cruce: nisi tantūmo-
do circūiectis renibus sudario. Deinde
cruce parata: vt Bernharb. dicit milites

Passio domini

Id est tortores ministri pylati gentiles crucifixerunt et vñ oēs euāgeliste attestant. Al-
bertus super Mar. truculēter et atrociter.
Qualiter autē hoc factū fuerit euāgeliste
nō scribūt: s; qdaz dicūt ministri pylati tor-
tores arripuerūt in oētē dñm: et nudū dire
(sicut qdā dicūt et signāter Bonauē.) sup
lignū crucis qd in terra iacuerat: piecerūt
in modū pellis extēderūt. Et p talē modū
(vt dicūt aliq) pñs eñs sicut dē foramina in
cruce fuerūt: primoq; vnā manū cū clauo
duro ac ferro cruci affixerunt. Tunc hu-
mores (vt Ilico. de Lyra dicit) ad illū lo-
cū leuati currebāt et sic nerui xpi illā pte
retracti fuerūt. Scdo cū aliā manū concla-
uare vellēt tñc brachiū xpi nō poterat ali-
ud foramē in cruce attingere eo q; fm fo-
ramē paratū nimis remote a primo fora-
mine factū fuerat. Ob hoc fune siue funi-
bus ipm violenter et fortiter retraxerūt: vt
manū illaz ad locū foraminis in ligno cru-
cis in longū factū reducerēt quo facto simi-
lē manui eidē clauū inculserūt. Tercio cū
pedib; sili modo fecerūt: qz foramē infra
pedes etiā nimis distabat ita q; pedes xpi
illud attingere nō poterāt. Itō funibus eū
trahēdo in tātū plōgauerūt vt pedes fora-
mini coaptarēt et qz crux alta erat vñū pe-
dem sup aliū posuerūt atq; magnū durū
ferreūq; clauū per ambos pedes percusse-
runt. Sicq; innocentissim; dñs durissime et
amarissime cruci affixus hoc est cū clauis
duris: grossis ac ferrois cutē et carnē: ner-
uos et venas et cōpages ossiū dissipantib;
cōclauatus fuit. Quib; eius dulcibus at-
q; sanctis manib; et pedibus psoctis dicūt
doctores q; totū ei; sanctissimū corpus sic
detrosum et sinistrosum sursum et deors-
sum distēdebat: vt oīa ossa ei; valebāt nu-
merari. Ita eñ adimpletū ē qd scriptū erat
de eo p pphētā in ei; psona dicētē. Fode-
rūt manus meas et pedes meos subandis
p grauissimā vulneratiōē dinumerauerūt
oīa ossa mea supple p crudelissimā sui ex-
tensionē. s. qñ audus atrociter et valide ex-
pāsus et extēsus est in cruce. Vbi dicit glo.
Propt̄ describit hic pena crucis et nō po-
terat meli; describi corpis extēso in ligno
q; vt diceret. Dinumerauerūt oīa ossa mea

Dinumerauerūt. i. dinumerabilia fecerūt
Vbi notandū fm Albertū magnum q; in
corpore hoīs sunt. cc. et lxxvj. ossa circa quo-
rum pñctionē hō pati pōt. Et ideo ofide-
ra et ppēde fidelis xpiane qte amaritudis
qñq; doloris fuit dec extēso et pclauatio
christi cū manib; et pedibus in cruce Ma-
nus siquidē et pedes sunt loca magis ner-
uosa et qto locus magis neruosus tāto pl;
dolorosus: ppter qd dicit sanctus Tho-
mas in. iij. pie sūme: q; mors confixor in
cruce est acerbissima qz configuntur in lo-
cis neruosis et maxime sensibilib;. s. in ma-
nibus et pedibus: et ipsum pondus corpo-
ris pendētis pñue auget dolorē. Nec il-
le. Sic etiam intelligēdū est de xpo q; eius
passio fuit maxima: et eius mors amarissi-
ma: qz cōfixus lesus atq; dire sautiatu; fu-
it in locis neruosis et plus dolorosis: scz in
manibus et pedib; et graue pondus sui p-
ciosissimū corpis in cruce pendētis conti-
nue eius penam dolorē et martyrium au-
gebat. Post hoc cum christus domin; ef-
flet crucifixus cruce in terra iacente dicunt
qdā: et signanter Innocentius papa ter-
tius: q; eleuauerunt crucē cū eo in sublime
et formamini qd parauerant et fecerāt in-
trunco magno in quodaz lapide scisso seu
rupe defosso fortissime infixērūt: et bene fir-
mauerunt vt lignum crucis cum christo su-
spenso cadere nequiret. ¶ Leo papa. Ex-
altatus dominus rector sit morē in mori
auctores et omnes pñcipatus aduersalesq;
virtutes per obiectiones passibilis carnis
elisi. Euacuatiū est generale illud et letale
chirographum et captiuitatis pactū in ius
transijt redēptoris. Et hoc forte represen-
tat ecclesia in eo q; in die parasceues crux
deosculando iacet a terra appodiata. De
hac eleuatiōe crucis cum xpo dicit Chrys-
ostomus. Cum iesus crucifixus leuaret: et ipsa
cruis incarnatam rupem locaret: tunc ma-
ximus clamor diuersarum vocū flentium
et lamentium audiebat: qdā instantes
deriserūt: quidā vero de passione luperūt:
q; ad pñsionis ignominie doloris ac des-
decoris augmentū viderūt innocentē agnū
extra portā i loco punitiōis scelerator; af-
figi. Ista autem eleuatio nō dubius quin

Iesu christi

maximi fuerit doloris: eo q̄ tūc lacerabatur
 et renouabantur vulnera manū et pe-
 dum ex corpore xpi in cruce pendentis pō-
 derositate. Tunc primo de manibus eius
 et pedibus sanguis abundantius emana-
 uit: et p̄ cruce vsq; ad terrā p̄fluxit: atq; ve-
 rissimile est quibus euāgeliste nō scribūt et vt
 quidaz dicūt q̄ maria virgo appropianit
 cruce et iuxta crucez stetit: q̄ vestis eius de
 sanguine xpi cōpersa fuit. Quid dolor
 tūc senserit cor eiusdem gloriose virginis
 marie: audiens mallioz percussiones: vi-
 desq; corpore filij sui cū tā alta cruce erecti-
 onem et suscipiēs filij sui preciosissimi san-
 guinis fluentium guttarū vndas super ve-
 stes suas. Mirū q̄ viua aspicere et cōpetē-
 ter vt ratione poterat: sed nō potuisset si
 dei virtute non sustentasset eā et roborassē
 et si non cognouisset maximā vtilitatez in-
 de toti generi humano puenientē. Respi-
 cite et videte peccatores verillū illud chri-
 stianorum: qd̄ hodie eleuatum est in alta
 cruce. Iste est agnus vite: qui hodie affat⁹
 est in veru crucis: iste est thesaurus qui ho-
 die effusus est pro redemptione peccatoz
 iste sūt fenestre celi que hodie aperte sunt:
 ista est scala que ducit ad paradysum: ista ē
 arbor florida que letificat creaturas. Ista
 plantae in medio cordium vestroꝝ: hoc
 est vestris cordibus et mentibus studiose
 et deuote imprimite: sepius meditando et
 recogitando quomodo mitissimus domi-
 nus christus iesus pro nostra salute cruci-
 vare et amare manibus et pedibus affixus
 est et ita atrociter atq; fortiter expāsus et
 extensus vt nullum membrum in suo loco
 remaneret: et partes faciei corpis adeo di-
 stracte et distēte sunt vt omnia ossa sua di-
 numerari possent et sic coangustatus vn-
 dios q̄ se mouere non posset nisi in capite
 In illo em̄ tempore flebilis: paciosa latitu-
 do terre sibi defecerat: ita vt non haberet
 vbi caput suum miseris fessum reclinaret
 et appodiarēt: sed inclinātū dependebat:
 clauī ferrei sustentabāt graue pondus to-
 tius sanctissimi corporis eius et asperitas
 ligni crucis dorsum flagellatū affligebat
 Et sic nulla pars corporis sui innocentissi-
 mi dolore et penalit̄ate carebat. Tribusq;

horis viuens in cruce dolores maximos
 et acerrimos tolerabat: et vltra q̄ dici vel
 cogitari possit affligebatur. Ipse em̄ habu-
 it viua cissimum spiritū et passionis et incō-
 moditatis perceptissimū et ideo maximus
 voluit. Attendite igitur et videte cum q̄to
 dolore dominus stabat in cruce: et non te-
 deat te in seruitio suo stare. Et dicūt quat-
 tuor euāgeliste: q̄ cū eo crucifixerūt alios
 duos: scz latrones vnū a dextris et altum a
 sinistris medium autem Iesus: et ipsi des-
 cendit. Hoc q̄tum ad intentionem iu-
 deorum factū est ei ad ignominiam et op-
 probrium vt eorum societate infamaretur
 quasi capitaneus eorum fuerit: et ipse des-
 terior totius humani generis saluator.
 Erecta autē cruce cum domino dominus
 noster intine et amare flere cepit pro toti⁹
 humani generis redemptione: et cū magna
 deuotione orare: orantq; pro suis inimicis
 dicēs: Pater ignosce illis quia nesciūt
 qd̄ faciūt. Et fuit primū verbum de septe
 verbis que dixit in cruce. Et q̄uis non sit
 scriptus in euangelio christum lachrymas
 tum fuisse in cruce: ostenditur tamen et p̄-
 batur per dictū apostoli Hebreo. v. Qui
 cum lachrymis offerēs: glosa. I. cor-
 pus suum cum precibus in cruce exandit⁹
 est pro sua reuerentia glo. Horeid pro re-
 uerentia passionis sue eo scilicet q̄ ex sola
 charitate sine peccato passus est. Sequit⁹
 tur. Pylatus autem scripsit id est fecit scri-
 bi in quadam tabula tales titulum Iesus
 nazarenus rex iudeoz q̄si diceret. Ideo
 crucifixus est: qz rex est iudeozum. Hanc
 tabulam fecit affigi cruci: vt appareret su-
 per caput christi. Quā scripturaz multi le-
 gerūt iudeozū: qz prope hierlīm erat locus
 vbi crucifixus est domin⁹. Et erat scriptū
 hebraice: grece et latine. Dicebāt ergo py-
 lato iudei noli scribere rex iudeozū. Rēdit
 pylat⁹: qd̄ scripsi scripsi. q. d. Id qd̄ scripsi
 nō mutabo. Milites ergo. i. gentiles mi-
 nistri pylati cū crucifixissent eū acceperūt
 vestimenta ei⁹ et fecerūt quattuor partes
 vnicuiq; militi vnā dederūt quia quat-
 tuor fuerunt. Tunicam autē inconsuinilem
 quā beata virgo sibi fecerat: qz vt dicit Gre-
 gorius a iuuetute cum eo creuerat: nō dia-

Passio domini

uiserunt sed sortiti sunt cuius esset: ut adimpleretur scriptura dicens: Partiti sunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Et per hanc tunicam in diuisam sibi Chrysostomus intelligitur diuinitas que per totam passionem illesam permansit. Ita cum dominus penderet in cruce perdidit indei illudentes ei dicebant. Alios saluos fecit: et seipsum non potest saluum facere. ¶ Leo papa. Hos inquit furis clauorum addebatis tela linguarum dicentes alios saluos fecit etc. Sed his vocibus vestris stultis atque blasphemis red dunt omnia elementa responsum et totam simul in vos sententias ferunt: terra: sol sydera que indignos vos suo ministerio prestantes terribili motu insolitoque defectu tenebras mundi vestre cecitatis ostentant. Quis si ad arguendos vos nec celestia nec inferna sufficiunt. Et crucem christi potuerunt petere magis quam vestra corda sentires: saltem quod in templo actum est aduertite. Celum cuius obiectu intercludebatur sancta sanctorum a summo usque ad ima diruptum est: et sacrum illud mysticumque secretum quo solus summus pontifex iustus fuerat intrare reueratum est: ut nihil iam esset discretionis ubi nihil reederat sanctitatis. Repudiatores itaque vos debuistis agnoscere: omne ius sacerdotij perdidistis: quia verus erat quod veritas dixit: Si crederetis Moysi crederetis mihi. Merito ergo vos testamentum utrumque condemnat et gratia vacuos et lege priuatos: quia ideo resistitis nouis quia non credidistis antiquis. Si rex israel est descendat nunc de cruce et credimus ei. Similiter pretereuntes blasphemabant eum dicentes: Si filius dei es descende nunc de cruce. Itez latro qui erat a sinistris: sicut fuerat malus in vita: sic malicie sue non est oblitus in morte blasphemauit christum dicens: Si tu es christus saluum fac teipsum et nos. Sed alter qui erat a dextris increpauit eum dicens: Neque tu times deum cum sis nobiscum condemnatus ad mortem. Hos quidem iuste quia digna facis recipimus: id est talem mortem meruimus hic vero non quia nihil mali fecit. Et conuersus ad domi-

num iesum dixit: Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Tunc christus respondit dicens: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Hoc fuit secundum verbum de septem verbis christi in cruce. Hoc est dicere: post mortem nostram anima tua erit mecum ubicunque ero: et videbit diuinitatem meam: quod est esse in paradiso. Stabant autem iuxta crucem iesu mater eius et soror matris eius. Maria cleopha et Maria magdalene: et mater filiorum zebedei: que seque etiam erat Marie virginis soror et mater iohannis et iacobi maioris. Ubi notandum sibi doctores: quod mater christi virgo beata stabat iuxta crucem tanquam consideratrix doloris christi: ut sibi comparetur: immo etiam tantum vel magis passa est ibi quam aliquis in morte corporali ut Bernhardus dicit. Secundo ut se sponte exhiberet paratam morti cum filio pro salute filiorum peccatorum: ut dicit Ambrosius super lucam. Tercio ut si ielissima expectatrix redemptionis peccatorum a diabolo: peccato: et inferno. Certa enim de reparatione sed ex matris na compassione sensualitas eius fuit afflictata. Deliberate enim voluit christum pati sibi portionem superiorum: quia sciuit hoc deum velle: sed sibi sensualitatem tristabatur. Cumque dominus vidisset matrem eius humilem et dilectam: et discipulum seque iohannem quem diligebat: dicit matri sue: Mulier non mater: quia plus eam leuisset. Ecce filius tuus presens erat et iohannes cui ait: Ecce mater tua. Hoc fuit tertium verbum de septem verbis que christus dominus dixit in cruce. Ecce inquit filius tuus. Quasi diceret. Corporaliter per mortem a te recedo: et ideo ad solatium tuum tibi alium filium derelinquo: vide de eo ita confidas sicut de filio. Unde Bernhardus. Verum tunc Marie animam gladius pertransiuit. Gladius: id est ille sermo. Ecce filius tuus. Qualis commutatio iohannes pro iesu ei traditur: seruus pro domino discipulus pro magistro: filius zebedei pro filia dei: purus homo pro vero deo. Hec ille. Hic speciali cordis deuotione et compassione meditemur et pensemus etc.

Jesu christi

fuerit dolor compassionis filij ad matrem
sibi compatiens: quantum amor filij ad
matrem tam cordialiter eam discipulo com-
mendantis. Et qualiter in illa commenda-
tione cor virginum anxiebatur: cum ei p-
filio suo qui erat totum gaudium suum: to-
ta dilectio ac vita sua solatium suum aliud
dabatur. Quamvis beatus Johannes sa-
tis bonus fuerit: amen valde incomp-
parabilis commutatio fuit. Sequitur. Deinde vi-
dit discipulo suo. Ecce mater tua. Quasi
diceret alicui eishonora eam sicut filius ma-
trem. Stans autem dñs in cruce facie ver-
sus occidentem tenebat: sed mater et Jo-
hannes versus orientem ad christi faciem
respicientes: iugiter lachrymas fundebat.
Et sicut dicit Hugo de sancto victore: ex
hoc loco ubi dicitur est: Ecce mater tua: in-
telligitur qd victor beata non solum Johā-
ni in matrem traditur: immo toti ecclesie
vniuersisq; peccatoribus in matrem assi-
gnatur. Hec ille. Sequitur. Et ex illa ho-
ra accepit eam scz Mariam: Johannes in
suam subaudi: procuracionem et custodiā
Sequitur. Domino autem crucifixo: vt re-
fert Beatus Lucas: erat fere hora sexta:
et tenebre (scz supernaturales) facte sunt
super vniuersam terram vsq; ad horas no-
nam: et sol obscuratus: id est lucis sue radi-
os retraxit et occultauit ne videret impio-
rum facinorā: vt dicit Chrysostomus. Iam
enim poterat creatura scz insensibilis fer-
re iniuriā creatoris. Et tunc sequitur. Et
circa horam nonam exclamauit voce ma-
gna dicens. Hely hely lamazababani:
hoc est. Deus meus deus meus vt quid
dereliquisti me. Hoc fuit quartum verbum
de septem verbis que christus protulit in
cruce. Et dixit signanter bis: deus meus:
deus meus propter duplicem naturā in
eo existentē hoc est deus meus cuius sum
filius per naturam in quantum deus. De-
us meus cuius sum filius per vniōis gra-
tiam in qñtūz homo: vt quid id est quomo-
do vel quare dereliquisti me. Hec dicebat
Christus in qñm homo nihil de deo pat-
tre conquerens sed solum sue excessiue an-
xie horrende maxime et amarissime passio-
nis magnitudinem exprimens. Quasi vi-

ceret fm humanitatem. Deus meus: id ē
pater meus: videris me quasi dereliquisse
qui dimissisti me in manibus occiden-
tium: et tot penes atq; calamitatibus me expo-
suisisti vt non sit dolor super dolorem me-
um. Et volunt quidam doctores qd Chri-
stus iesus infra istas tenebras incepit ora-
re hunc psalmum: Deus deus meus respi-
ce in me: vsq; ad illum versiculum: In ma-
nus tuas domine comendo spiritum meū
Et est valde vtile et salubre legere illos qñ-
q; psalmos quos in cruce christus orauit.
Sequitur. Quidam autem illic stantes:
scz romani (vt dicit Hieronymus) et audi-
entes dicebant: Ecce helyam vocat iste:
non intelligentes hebraicum. Videamus
an veniat helyas liberans eum. Postea
sciens iesus quia omnia consummata sunt.
Glosa ordinaria: omnia que oportebat fie-
ri anteq; acciperet acetum et traderet spiri-
tum: vt hec etiam scriptura consummare:
tur. Institi mea potauerunt me aceto: dicit
Satio: Et hoc fuit quintum verbum de se-
ptem verbis que xps protulit in cru-
ce. Stiebat quidem dupliciter: spirituali-
ter scz et corporaliter. Spiritualiter stie-
bat salutem humani generis. Corporali-
ter vero propter maximam passionem et af-
flictionem quā sustinuit. Tantum enim vt
dicit Hieron. de lyra laborauerat et de san-
guine emiserat: qd corpus eius erat desic-
catum et adustum: et propter hoc supra mo-
dum sitiui: et talis sitis inquit est maximū
tormentum. Attamen adhuc magis siti-
uit nostram salutem. Ideo ait sitio: Et sta-
tim accurrens vnus accepta sponsia im-
pleuit eam aceto: et circumponēs yfopo qui
est herba amara vt amarior fieret: cū arti-
dine obtulit ori eius. Cum ergo accepisset
id est gustasset testis acetum dixit consum-
matū est. Hoc erat sextū verbum. Consum-
matū est: id est postq; celoz rex et dominus
omnium gustauit acetum seu myrrhatū
vinum: id est cum myrrba que amarissi-
ma est et felle mixtū dixit Consummatū est:
id est perfectū et cōpletū est testimoniū scri-
pturę de me. Dederūt in escā meā fel: et in
siti mea potauerūt me aceto. Et postq; om-
nes scriptura que de natiuitate: puerfatio:

Passio domini

ne et vita: predicatione et passione cōplete sunt: dicit cōsummatū est. s. op⁹ redemptio nis humanitate pscripturas pñciatū. q. di. Cōsummatū est opus obedientie mee qd assumpsi: cōsummatū est opus torius passionis mee: qz tot et tātas penas dolo res et martyria sustinui: qz et vita mea: scz corporalis iam cōsummata est. Ergo pater mihi hoc. s. tormenta: martyria et mor tem offero p humani generis salute: et tu ea suscipe paterna pietate. Hec aut passio sacratissima et dignissima et mors nobilissi ma ac preciosissima dñi nostri iesu xpi: fuit maxie meritozia: in q^{tu} a ratiōe deliberati ua erat: salutis ac libertatis humani gene ris. Sequit^r. Cū ergo dixit: Cōsummatū est. ¶ Leo papa hoc est illud sacramētuz passionis. s. cui ab initio omnia sunt famu lata myteria: Hūc sanguis iusti abel mor tem summi pastoris eloquit^r. Et in parrici dio iudeoz Layn interfecto frarris agno scitur. Hunc diluuiū et Hec archa manife stauit: quid sit renouatiōis in baptismo: et qd salutis in ligno. Hunc abraam gentiū pater pmissos acqrit heredes et in semine eius nō germē carnis sed fidei ppago be nedicit. Hūc ad pñciatū festis oibus festum sacer nouorum mensis enituit: et in quo accepit mūdus exordiū haberet chris tiana creatura pncipiū. Tunc iterū cla mauit voce magna dicens: pater in man⁹ tuas cōmēdo spiritum meū. Hoc fuit septi mum et vltimum verbū. Et hoc dicto incli nato capite tradidit spiritū. Hic qlibet di cat dñice expirationi vnū pater noster: cū gratiarū actione. Vbi notandum fm Al bertū mag. qz xps a natiuitate sua habuit xxxiij. ānos et tres mēses qñ in cruce obiit Et in. xxv. die marcij passus fuit ī meridie hoc est in die annūciationis beate marie virginis in qua xps cōcep^t est: eadez die elapso tpe predicto passus est. Alteri⁹ sciē dū qz iter oēs penas passiōis xpi ista pena mortis fuit acerbissima: qz inter oīa terri bilia terribilissimū est mors. Et Bern. vi cit qz vltima sepatio anime et corporis est supremum doloris. Et hoc est fm Dama sce. ppter inclinationē anime ad corpus. Et fuit specialis ratio ī christo: de tali aīa

et tali corpore: cui vtriqz diuinitas vnita fu it in vnitate suppositi. vnde oportuit: qz il la sepatio esset maxime penalis. Itēz hoc pater ex similitudine morietūz membrorū qz vt dicunt doctores in xpo aīa sepabat ab oib⁹ mēbris: non paritē post partem relin quēdo: quēadmodū in plurib⁹ contingit: qz pedes primo moriunt^r: deinde alia mēz bra. Sū in xpo manus: pedes cor: oīaqz ex teriora mēbra: atqz totū corp⁹ simul mori ebantur. Hec fuit valde dura mors et ama ra. Nam vt dicit sanctus Tho. in. iij. par te sūme. q. xlvij. Et xps ostenderet qz pas sio illata p violentiā ei⁹ aīam nō eripiebat naturā corporālē in eius vigore et fortitu dine cōseruauit vsqz ad extremū: vt etiā in extremis posset voce magna clamaret qd inter alia miracula mortis ei⁹ computat^r. Ex quib⁹ patet qz mors eius fuit acerbissi ma. i. durissima et amarissima mors quam vnq⁹ aliquis hominūz passus est aut pati potest in presenti vita. Sequit^r: Clamante igif domino et moriete in cruce: hac lugu bri xpi voce contremuit terra quasi nō va lens ferre dñm suum pendentem: et nō pō tēs sustinere xpi mortē. Et petre scisse sunt in signū qz corda quatūctqz dura deberēt cōpati xpo morietū. Et monumta apta sūt ad denotādū qz resurrectio xpi et aliorū cū ipso resurgentiū ppinqua erat: et insignis resurrectionis future. Atqz velum templi scissum est: vt p hoc figuraret impletā esse veritatē que in figuris latebat: et celū aper tū qd ante clausum erat. Et multa corpo ra sanctorū qd dormierūt: nō ante xpm s3 cū xpo surrexerūt. Cū Hieronym⁹ gloriofus Quādo xps mortu⁹ fuit tūc multa monu menta apta fuerunt sic qz corpa moriuorū videbant iacentia in sepulchris nō tñ ad huc surrexerūt: sed postq⁹ xps surrexit tūc primo surrexerunt. Hec ille. Et Sū in textu qz exētes de monumētis post resurrectio nem eius venerunt in sanctam ciuitatē scz hierlm: et apparuerūt multis. Hec igif ma gnitudo signorū facta est vt crucifixum do minū suū celū et terra et oīa que in eis sunt demonstrarent. Q^{tu} pia mater ei⁹ tūc dolebat quādo hec fieri videbat. Cū Aug gusti. Cogitare liber q^{tu}s dolo tūc fuerit

Iesu christi

matri cū sic doleat q̄ insensualia erāt: non
lingua loq̄: nec mens cogitare valebit: q̄
to dolore tūc tenebat anima marie. Seq̄
tur. Centurio ⁊ q̄ cū eo erant viso terremo
tu tinnuerūt valde dicētes. Vere filius dei
erat iste. **S** hō cor tuū omni lapidū duri-
cia duri? si hodie nō compateris liberato-
ri ⁊ saluatori tuo. Et de quolibet tali conq̄-
ritur hūis Ibero. dicēs. **S**is creatura xpo
moriēti cōpatī sol obscurat: in terra mo-
ue: petre scinduntur: velū tēpli diuidit se
pulchra apiunt: ⁊ solus miser hō nō com-
patī redēptori suo. Idcirco cōpatiamur
ei ⁊ regramur ⁊ p̄ntiam agam⁹. **I**fra em̄
pctā sunt causa sue acerrime passiōis quā
patiētissime ⁊ innocētissime p nobis tole-
rauit. Mortuo igitur dño in cruce milites
vtriusq̄ latronis frēgerūt crura. Ad iesū
aut cū puenissent vt viderūt eū iā mortuū
nō frēgerūt ei⁹ crura s; vn⁹ militū longin⁹
noīe tūc ipi⁹ ⁊ supb⁹ postea xō puerus et
martyr factus lat⁹ ei⁹ lācea aperuit: vt se-
ex ipso sacra ecclie exirēt. **C**hrys. qz de la-
tere xpi fluxerunt sacra vide vt sicut de co-
sta xpi bibiturus accedas ad illa ⁊ graue
seu grāde vulnus in latus suū sanctissimū
dextrū iunxit: ⁊ p̄tinuo exiuit sanguis ⁊ aq̄
miraculose ad nostrā redēptionē. Quia vt
dicit **C**hrys. **C**ōtra naturā est vt de corpe
mortuo fluat sanguis. Itē nec de aliquo
mortuo aqua pura solet emanare. Signa
aut aptio lateri aptiōnē regni p mortē xpi
Cū enāge. vt inq̄ **A**ug. signāter dic̄ ape-
ruit: ⁊ nō dicit vulnerauit vt innuat q̄ ibi
quodāmodō ostiū vite apertū ē qz inde sacra
ecclie manauerūt: sine q̄b⁹ ad verā vitam
nō intrat. **S**āguis q̄ de latere exiit: signifi-
cat recōciliationē ⁊ redēptionē nrām per
sanguinē factā. Aqua xō significat baptis-
mū p quē a pctis nrīs mūdāmur q̄ h; suū
effectū cū sanguine xpi: qz sicut sanguis xpi
per suū meritū lauit nos a pctis ita baptis-
mus rē. Et iō sanguis verus: ⁊ aqua vera
⁊ pura (vt dicit qdā glosator sup **I**ohāne:
⁊ **N**ico. de **A**lyra) sūt de latere ei⁹ exierūt
Item sū reuelationē **B**rigite q̄ punctu-
ra lancee: ita cor penetrāuit x̄ginis q̄ mi-
rum fuit q̄ nō statim crepuit: si deus nō su-
berasset et roborasset p virtutem patien-

tie vel si non sciisset mundum per passio-
nem filij redimendū. Quia tanta fuit cha-
ritas quā ipsa habuit ad humanū genus
q̄ eo patientius sustinuit passionem licet
de hoc maxime doluit: Ipse erit sibi quasi
cor suum. **I**dem est. Quādo cor christi lan-
cea fuit perforatum: tantū doluit ac si per
proprium cor suū trāsīra fuisset. **C**onside-
ra nūc q̄ta fuit malicia iudeorū qui adhuc
nō fuerūt saturati penis et opprobrijs xpi
in vita eius illatis quineciā eum perseque-
rentur mortuū. Sequit in textu. **C**ū autē
sero factū esset videlicet quādo venit hora
vespertina quidā vir qui erat nobilis quī
dicebat ioseph: ⁊ erat discipul⁹ xpi occult⁹
iuit ad pylatū ⁊ petijt vt tolleretur corpus
christi qui mortuus fuerat in cruce. Et qū
pylatus p certo cognouit q̄ xps erat mor-
tuus: ⁊ qz ioseph erat nobilis sibiq̄ famili-
aris ⁊ notus iussit sibi corpus reddi. Et ac-
cepto corpe ioseph. s. de cruce venit ⁊ nico-
demus ad crucem nō ad pylatū: inquit
qdā glosator super **I**ohāne: qz forte nō
sic notus erat ei. Et acceperunt s; ioseph
⁊ nicodemus corpus xpi. **D**icit **B**regorius:
q̄ mater depositū corpus blāde tāgebat ⁊
cū lachrymis osculabatur. Et inuoluerūt. l.
ligauerūt honorifice cū aromatib⁹ q̄ para-
uerunt: ⁊ posuerunt illud in monumento
quodā nouo lapideo: in quo nōdūz quisq̄
positus fuerat. Et aduoluit ioseph sacrum
magnum ad ostiū monumenti ⁊ abiit. **S**or-
ne posset dici per violentiā ablatum: sine
auxilio em̄ plurium seu multorū nō posset
sic clausum aperiri. Sic pater quaritū prin-
cipale quōd xps crucifix⁹ mortu⁹ ac de crus-
ce depositus est ⁊ postea sepultus. Fuit au-
tem ista sepultura christi cōueniēter facta
triplici de causa. **P**rimo ad cōprobandū
vt inquit sanctus **T**ho. q̄ christus vere fu-
it mortuus. **N**on enim aliquis in sepul-
chro ponitur nisi quando iam de veritate
mortis constat. **S**ecūdo conueniens fuit
christum sepeliri dicit sanctus **T**ho. quia
per hoc q̄ christus resurrexit de sepulchro
datur spes resurgendi per ipsum his qui
sunt in sepulchro. Fuit etiam tercio con-
ueniens christum sepeliri ad exemplum
eorum: qui per mortē christi spiritualiter

Planctus

morunt petis: q. s. abscondunt a turbatio
ne hoim. i. nō patiunt humanā cōturbati
onē: ppter pacē ⁊ qētē quā hnt in suis psciē
tijs: q. tales pacifici ⁊ quieti animi hnt.
Et de talib' d' Sap. iij. Illi aut sunt i pa
ce. Glo. mērali ppeue qētis: nūc in spe rā
dē in re. Ad quā nos merito passionis ie
su xpi pducit deus op's pater ⁊ filius ⁊ spi
ritus sanctus tres p'sone ⁊ vnus verus de'
qui sine fine vivit ⁊c. Amen.

¶ Sermones tres de passione dñi no
stri Jesu christi finium feliciter.

Tractatus beati Bernhar
di de planctu beate Marie vir
ginis.

Quis dabit ca
pitū meo aquā et ocul' meis im
brē lachrymarū: vt possim deslere p diē et
noctē donec seruo suo appareat dñs iesus
visu vel somno solans aīam meā. Hos fi
lie hierlm sponse dilecte meū lachrymas
fundite: donec sponsum in sua speciositate
benign' ac suavis occurrat. Recolite reco
lite: ⁊ sedula mente p'sate q' sit amarū ab
īpo separi cui nupistis: cui vos i oī scititate
vouiistis: vouistis vota reddite ea. Vos ipsas
xpō vouistis: vos ipsas reddite deo: currite
filij: currite virgines: sacre matres currite:
xpō castitatē vouētes. Vēs ad xginē cur
rite q' genuit xpm. Ipa em portauit regē il
lum se omni cordi petēti datura. Ipa ge
nuit eū: lactauit eū ⁊ die octaua circūcidit:
⁊ quadragesima die in tēplo pntauit: fugi
ens ab herode in egyptū: portans: lactās
eū ⁊ nutriēs. Crede firmiter q' erat iter se
minas ministrātes ei. Hāc puto fuisse in
ter illas dolētes q' lamētabant flētes dñm
'Poterat em ⁊ hec eē int' illas feminas ad
q's iesus plen' ipogio imo plen' oppro
brio sputis illusus: flagellis afflictus sibi i
angariā mortis baiulās crucē cōuersus ait:

Filie hierlm nolite flere sup me: sed super
vos ipsas magis flere: ⁊ sup filios vestros.
Putasne dñā mūdici: dñā mea dilecta meae:
dilecta eiusdē xpi. Est nevez qd dico. Bñ
obsecro: dicas seruo tuo: decus paradisi:
gaudiū celi veritatē hui' rei. Obliscere
m' rogo doloris quē tunc te passam modo
dubito fuisse. Vtinā sic inheret quotidie
viscerib' meis dolor: sicuti inheret tūc tuis
Vtinā die illa q' assumpta fuisti in celus
vt gauderes in eternū cū tuo dilecto filio:
mibi tuas lachrymas idicasses vt p illas
cognoscerem qm tibi amaritudinis fuerit
cū iesum dilectū filiū tuū videres crucifixū
Iheu nō parū olim dilectū clauis in ligno
cōfixū: capite inclinato suū sanctissimū ex
alare spm vidēs. Sed peto ne te moueant
verbo qd dico: cū tñ sata deberēt scindi ad
ista. Quis vnq' sursum vel peregrinās in
terra deorsum: audiēs vel mēte ptractās:
quō factus ē opprobriū hoim ipse dñs an
geloz ⁊ abiectio pleb' ipse filius dei p'ris.
Quis se vnq' a lachrymis cōineat. Verū
tamē tu gaude gaudio magno ab īpo nūc
glorificata in cellis: q' in mente clauis ama
rissime fuisti confixa p'iss' me mortis mibi
tū obsecro lachrymas illas infunde: quas
ipsa habuisti in sua passione. Et vt in his
efficiat largior de passione filij tui dei ⁊ do
mini nostri verba inuicē cōferamus Ma
ria te deprecor semē veritatis q' mater es
⁊ virgo summe trinitatis. Cui illa respon
dit: Illud qd q'ris cōpunctiū est ⁊ magnū
doloris. Sed q' tā glificata sum flere non
possum. Tu cū lachrymis scribe q' cū mas
gnis dolorib' ipa persensit. Flere peropto
nihil me aliud libet. Sed miser ego cor la
pideū habeo: ⁊ ideo flere nequeo. O regis
na celi mater crucifixi: da qd iubes et pbe
qd cupio. Audis seruus tuus dicat domi
na mea. Dicis in hierlm eras qm cap' tu
us filius fuit: ⁊ vincitus: ⁊ ad annā tractus
et ductus. Cui illa respondit: In hierusa
lem eram quādo hoc audiui: gressu qlicū
q' potui ad deum meus flēs pueni. Cūq'
fuissē illum intuitu: pugnis percuti: ala
pis cedi: spinis coronari ⁊ opprobriū hos
minū fieri: cōmota sunt oīa viscera mea: ⁊
defecit spirit' meus: et non erat mibi vox

Beate Marie virginis

ego sensus: erant mecum et mee sorores et alie femine multe plangentes quasi vnguentum super quas erat Maria: que super omnes excepta me sola volebat. Dum xps filius meus preconem clamante et Pilato imperante sibi baiulans crucem traheret: factus est concursus populorum post ipsum euntem et concubantium ipsum. Alij autem superidentes et illudentes ei. Et alij proieciebant lutum et stercorea et infundicia in caput et in faciem eius. Heu heu pcutit facies decora quam desiderat angeli prospicere: quam cherubim et seraphim ardentem prospiciunt. Velatur virtus: spiritus linitur: alapis cedit sequebar Iesum christum ego mestissima mater cum mulieribus que secute eum fuerunt a galilea ministrantes ei a quibus velut mortua tenebar quousque peruentum est ubi crucifixerunt eum ante me. Ipse videns eum in ligno durissimis clavis confixus. Ego videns eum et ipse videns me plus volebat de me quam de semetipso. Ipse autem tamquam agnus coram tonante se vocem non dabat: Nec aperiebat os suum. Aspiciebam ego infelix et misera dominum et filium meum pendente et morte turpissima moriente tanto dolore et tristitia veraxer in mente que non possent explicari sermone: Nec mirum: Discurrerat enim sanguis ex quatuor paribus rigantibus nudis manibus et pedibus confixis in ligno. De vultu illius pulchritudo effluerat et quater per filijs hominum speciosus: videbatur omnibus oculis id decorus. Ipse erat dolor maximus: quia videbam me deseri ab ipso quem gerebam nec superat alius: quia mihi erat vnicus: et ideo non poterat in me se capere quicquam dolor meus. Vox mea omnis perierat sed dabam gemitus inspiraque doloris volebam loqui: sed dolor meus rumpebat verba: quod verbum iam mente conceptum dum ad formationem pretenderat oris ad se imperfectum revocabat dolor non minimus cordis. Vox tristitie sonabat foris: vulnus annuncians mentis: verba donabant amorque rauca sonabant. Nam lingua vocis magistra perdidit visus loquendi. Videbam morientem quem diligit anima mea et tota liquefacta est pre doloris angustia. Aspiciebat

ipse utrumque benignissimo vultu me matrem suam plorantem et me verbis paucis voluit consolari. Sed ego consolari nullo modo potui: flebam dicendo: et dicebam flendo: fili mi ve mihi: quis mihi dabit ut ego moriar pro te: misera quid faciam. Moritur filius: et cur non moritur secum hec mestissima mater eius. O fili mi quid facias mater vnica: fili mi dilectissime: noli me derelinquere post te. Trahe me ad te ipsum ut ipsa moriar tecum: male solus morieris tecum perimatur ista tua genitrix. O mors misera: noli mihi parcere: tu mihi sola precuncis places: extra vires trucidas matrem cum filio perime fili dulcis vnice: singulare gaudium: vita anime mee: et omne solatium fac ut ego moriar que te admortem genui. O fili recognosce miseram et exaudi vocem meam. Decet enim filium exaudire matrem desolata. Exaudi obsecro tuo me suscipe patibulo: ut qui vna carne in vnum et vno amore se diligunt: et vna morte pereant. O iudei miseri o indei impij nolite mihi parcere: ex quo vnicum natum meum crucifigitis: matrem crucifigite: aut alia qualicumque senta morte perimite: dummodo simul cum filio meo finiam vitam. Male enim solus moritur orabat orbem radio: me dei filio gaudio dulcoris. Vita mea moritur: salus mea perimitur: ac de terra tollitur omnis spes mea. Cur ergo viuam post filium mater in dolore. Tollite tollite suspendite matrem cum filio. Non parcis proli: ne parcas et mihi. Tu mihi soli mors esto medela: tunc sum me gaudere si simul mori possem cum christo filio meo. Dulce est mori misere sed mors optata recedit: Ne mihi infeliciter precipue venit mors mihi melius est quam vitam ducere mortis: sed a me misera fugit et me infelicem relinquit cui multum ipsa mors optata nunc esset. O fili chare: o benignissime nate misere matris suscipe preces: de sine matri nunc esse durus: qui cunctis semper fuisti benignus. Suscipe matrem tecum in cruce ut viuam tecum semper post mortem: heu tu mihi pater: enim hi fuisti sponsus: tu mihi filius enim hi omnia eras. Hunc orbem patre: viduor: sponso: desolor: propterea omnia perdo o fili mi ultra quid faciam.

Plactus

Te mihi fili quo vadaz charissime vbi me
 veram dilectissime qđ mibi solatiu: piissi-
 me quis mibi de cetero subsidii solatiuq;
 prestabit: fili dilectissime oia possibilia sūt
 tibi: sed si nō vis vt moriar tecū mibi relin-
 que aliqđ benignū consiliū. Cui dominus
 tam anxius in cruce oculis vultu intuens
 de Iohanne ait: Mulier ecce filius tuus.
 Erat et ipse iohannes p̄sens et vultu tri-
 stis lachrymās et sp̄ plorans. Ac si diceret
 Mater dilectissima mollis ad flendus et
 mollis ad dolendū: tu scis qđ ad hoc veni
 carnē de te sumpsi vt per crucis patibulū
 sanarem genus humanū. Quō implebunt
 scripturę. Scis enī qđ oportet me p̄ti pro
 salute generis humani. Die nanq; tertia
 resurgas: tibi et discipuli patenter appare-
 bo: Desine flere: dolores depone: quia ad
 patrem vado: ad gloriāz paterne maiesta-
 tatis ascendo. Hunc gratulare meuz: qđ
 inueni nunc ouem que errauerat quā tam
 longo tempore perdiderā. Moriturnus
 vt inde viuat totus mundus. Alius ob
 demeritum cuncti periere homines saluē
 tur cuncti vnus obmeritum. Ad placet
 deo patri quomodo displicet tibi mater di-
 lecta. Calicē quē dedit mibi p̄: nō vis vt
 bibam illum. Noli flere mulier. Noli plā-
 gere speciosissima mater non te desero: nō
 te derelinquo tecum sum tecum ero omni
 tempore seculi. Si fin carnē subiaceo mor-
 tis impio fin diuinitatē sum egor fui sem-
 per impassibilis et immortalis. Bū scis mā-
 yū p̄cessi et yū veni: qđ ergo tristaris si il-
 luc ascēdo vū descēdit: ēst vt reuertar
 ad eū qđ misit me. Et quo ego vado nō po-
 tes venire mō venies aūt postea Iohes qđ
 est cognat⁹ tu⁹ de cetero reputabit tibi fili-
 us curā habebit tui: et erit ipse solatiū In-
 de iesus iohē intuitus dixit: Ecce mater
 tua: ei seruiēs: curā illius habet: eā tibi com-
 mēdo. Suscipe matrē tuā: imo magis sus-
 cipe me. Bū hec diceret pauca isti duo di-
 lecti semp lachrymas fundere nō cessabāt
 tacebant isti virgines ambo: et p̄e dolore
 loqđ nō poterant. Isti duo virgines audie-
 bant xpm voce rauca: et xpm videbāt pau-
 latim moriētē: nec ei poterāt xbm rīdere:
 qđ videbāt eū quasi iā mortuū. Erant enī

illi duo velut mortui: vñ spiritus eorū vo-
 ces exprimere nō valebant. Defecit nāq;
 spūs eorū: et perdidit virtutem loquēdi.
 Audiebāt et tacebāt: qđ p̄e āgustia loqui
 nō poterāt. Solus illis dolor luctusq; res
 māsit amicus. Amabāt flere et flebāt ama-
 re. Amare flebāt qđ amare volebāt. Nam
 gladius xpi aīas vitiorūq; trāsibat seu⁹ se-
 ue pimebāt vitiorūq;. Que magis amabat se
 uior: flebat: imane mater sentiebat xpi do-
 lores: virgo que gladius est passa doloris
 xpi moriētis vulnera matris erāt xpi dolo-
 res seui fuerūt tortores in aīa matris. Ma-
 ter erat decapitata p̄ mortē filij: mēte ma-
 ter erat p̄cussa cupidit̄is angio telo quo mē-
 bra christi serui foderunt iniqui. Ipa erat
 quā magnus dolor tenebat: in mēte eius
 creuerant inmensi dolores nec poterant
 extra refundiri: us atrociter sentientes do-
 lores nat̄: animā gladiabāt: in carne chri-
 sti soluebant debitum mortis: qđ grauius
 erat qđ mori anime matris comēdata mas-
 tre Iohanni dixit Iesus: Sicut et dederūt
 ei: qui crucifixerunt eum acetū cū felle mi-
 xtum. Et dum gustasset noluit hiberē: sed
 dixit: Consummatū est: et exclamauit voce
 magis hely hely lama zababani. Hoc ē de-
 us meus deus meus vt qđ dereliquisti me
 Et sic emisit spiritum: tunc tremuit terra:
 sol sua lumina clausit: merebant poli: do-
 lebant sydera cuncta: oēm suum splendore
 rem amisit luna dolendo: recessit ab alto
 ethere fulgur: scindunt duri lapides: scin-
 duntur fastigio templi. Cogitare libet qđ
 tus dolor etiam tunc fuerit matris: quomodo
 volebant que insensibilia erāt: nec lingua
 loqui nec mens excogitare potest: qđto do-
 lore tunc anima Marie tenebatur. Iuxta
 crucem stabat tam emortua mater que il-
 lum conceperat de spiritu sancto. Vxor nō
 erat illi dolor abstulerat vires immo strata
 iacebat pallens aīa: viuēs vivebat mori-
 ens: seuo confecta dolore: expectans cor-
 pus xpi deponi de cruce: et plorabat dicēs
 Reddite miserere matri corpus velut exa-
 nime: complectis vota: extinctū deponite:
 mīri deponite illū: deponite illū quēso mi-
 hi: vt habeā meū ei⁹ exanime corp⁹ mihi

Beate Marie virginis

solamē vel saltē sic defunctū. Juxta crucez
 stabat maria osiderās vultu benigno xp̄z
 p̄dētē in crucis stipite seuo pedibusq̄ tē-
 sis: man⁹ in altū leuabat āplectens crucē:
 ruēs ī oscula ei⁹ q̄ pte xp̄i sanguis ⁊ vnda
 manabat: q̄ vī poterat iurū se tāgēdo age-
 bat manib⁹ voluit āplecti xp̄m in alto pen-
 dentes s; man⁹ in de tēte in se cōplere rige-
 bāt: se leuās a terra sursum erigebat ad xp̄m
 q̄ male illi tūc erat graui⁹ illi erat vita
 viuere tali q̄ mortis gladio ab ip̄is seuo
 necari. Gr̄e vir nobil⁹ q̄daz noīe Ioseph: q̄
 erat discipul⁹ ei⁹ occultus p̄fiderē tū iuit
 ad pylatū postlās sibi dare corpus iesu.
 Quo p̄cesso vocauit ad se q̄ndā virū sapiē-
 tem ⁊ pariter discipul⁹ Iesu occulte noīe
 nicodemū ⁊ venerūt ad locū vbi erat ihs.
 Quos vt vidit mater ei⁹ volētes eū depo-
 nere de cruce: q̄si de morte surgēs renui-
 sebat sp̄s ei⁹: ⁊ q̄ poterat in ministeriū
 adhibebat: vn⁹ clauos ex manibus trabe-
 bat ne caderet corpus illi⁹ exanime alter
 sustēbat. Stabat Maria brachia leuās
 in altū ⁊ caput manusq̄ depēdētia supra-
 pect⁹ xp̄i trahēbat ipsa suū. Quē eū attin-
 gere volebat in osculis et amplexib⁹ ruēs
 de suo charissimo filio satiari nō poterat.
 S; dū de cruce in terrā depositū fuit supra
 ruēs p̄ incōtinētia ⁊ imēsitare doloris q̄si
 mortua stetit ⁊ trāsire nō posse vīsa ē. Sta-
 bat ad caput sui extincti filij m̄r maria la-
 chrymis faciē ei⁹ rigās p̄ diuersa torq̄bat
 suspiria quotiēs caput ⁊ amarissime plan-
 gēs se ad crucez manib⁹ p̄cutiebat dicēs.
 Mater mēsta o dulcis x̄go q̄d fecisti. O
 fili dilectissime q̄re te iudei crucifixerunt.
 In gremio eū inō te mortuū teneo: tristis-
 sima est mater tua. O fili mi q̄d ista mater
 tua misera. Ne mihi fili mi: vbi eū ē gau-
 diū q̄d in natiuitate tua habui. Ne mihi ī
 q̄tā tristitia ⁊ dolorē puerum est gaudiū
 mēcū fili mi nil aliud restat nisi vt me inter-
 ficiam: qz plus viuere nō possum. Succur-
 re mihi: ⁊ tuū sp̄m sc̄m in me refunde. In
 de x̄o maxillas oculoq̄ filz ⁊ nasum oraq̄
 frequētī osculabat ipsius. Lachrymarū
 tāta vberitas effluerat vt carnē cū sp̄u om-
 nē in lachrymas resolui putares: rigabat
 eū lachrymis extincti filij corp⁹ depositus

q̄ suabat lapidēq̄ maderat. Alia facta
 opprobria q̄ reuocabat ad mētē: q̄s vel q̄-
 lis fuerat quē ipsa x̄go p̄cepat sine libidi-
 ne ⁊ pepit sine dolore q̄ erat omne q̄ ipsa
 viuebat tanq̄ de⁹ ⁊ dñs su⁹ fili⁹ eius ⁊ sic
 male ei erat sicut eē poterat ⁊ eē docebat.
 An maria dicebat. Dic fili mi dulcissime:
 dic amor vnice: vita mee aīe. Amor me⁹:
 singulare gaudiū vnici solariū q̄re sic do-
 lere me p̄mittis. Cur tā lōge fact⁹ es a me
 de⁹ me⁹ solās aīam meā. Respice in me
 ⁊ miserere mei da impiū filie tue ⁊ saluam
 fac x̄ginem matrē tuā. Dū ioseph ⁊ nico-
 dem⁹ dñm deponerent in sepulchro vole-
 bat mater mēsta sepeliri cū filio. Nec erat
 innixa sup dilectū suū amplexās illū cū om-
 ni amoris dulcedine deosculans dicebat.
 Miseremini mei miseremini mei saltē vos
 amici mei. Illū adhuc paululum relinq̄re
 mihi faciē illi⁹ subtrahere velamine videā
 vt aliq̄tulū vidēdo ip̄m solari possim.
 Nolite eū tā cito tradere sepulture date illū
 lum misere matri sue vt habeā illū mecum
 vel saltē mortuū. Aut si eū ponis in sepul-
 chro: me miserā sepelire cū illo: qz potū illū
 sp̄ male erit mihi. Illū ponebāt illic in sepul-
 chro ⁊ maria trahēbat eū ad se illa vo-
 lebat illum retinere illi volebāt se tradere
 sepulture. Dēs eū sic amarissime flebāt: vt
 q̄sq̄ eoz nō posset ad plenū x̄ba fo: mare.
 Aidebāt eū matrē oī solatio destitutaz: ⁊
 sup illā port⁹ ducebāt planctū q̄ sup extin-
 ctum dñm suū. Maior ille dolor fuerat de
 matris dolore q̄ fuerat de sui dñi morte.
 Fiebat luct⁹ q̄cūq̄ trāsibat. Maria plora-
 bat: plorabant omnes ambulantes cum il-
 la. Flebant ergo cūcū miserātes ⁊ pte dor-
 lore gemētes. Et sic dñm vitē ⁊ mortis se-
 pulture dederunt.

¶ Explicit tractat⁹ beati Bern-
 hardi de planctu glorioissime Ma-
 rie virginis.

